Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a noua)

12 decembrie 2018 *

„Concurență – Înțelegeri – Piața perindoprilului, medicament destinat tratării bolilor cardiovasculare, în versiunea sa originală și în versiunile generice – Decizie prin care se constată o încălcare a articolelor 101 și 102 TFUE – Acorduri care vizează întârzierea, chiar împiedicarea intrării pe piață a versiunilor generice ale perindoprilului – Participarea unei filiale la încălcarea săvârșită de societatea-mamă a acesteia – Imputarea încălcării – Răspundere solidară – Plafonul amenzii”

În cauza T-677/14,

Biogaran, cu sediul în Colombes (Franța), reprezentată de T. Reymond, de O. de Juvigny și de J. Jourdan, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată inițial de F. Castilla Contreras, de T. Vecchi și de B. Mongin și ulterior de F. Castilla Contreras, de B. Mongin și de C. Vollrath, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se solicită, cu titlu principal, anularea Deciziei C(2014) 4955 final a Comisiei din 9 iulie 2014 privind o procedură inițiată în temeiul articolelor 101 și 102 TFUE [cazul AT.39612 – Perindopril (Servier)], în măsura în care o privește pe reclamantă și, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată prin această decizie,

TRIBUNALUL (Camera a noua),

compus din domnii S. Gervasoni (raportor), președinte, L. Madise și R. da Silva Passos, judecători,

grefier: doamna G. Predonzani, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 5 octombrie 2017,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

I. Istoricul cauzei

A. Cu privire la perindopril

1 Grupul Servier, format din Servier SAS și din mai multe filiale (denumite în continuare, individual sau împreună, „Servier”), a pus la punct perindoprilul, medicament indicat în medicina cardiovasculară, destinat în principal combaterii hipertensiunii și a insuficienței cardiace prin intermediul unui mecanism de inhibare a enzimei de conversie a angiotensinei (denumită în continuare „ECA”).

2 Ingredientul farmaceutic activ (denumit în continuare „IFA”) al perindoprilului, și anume substanța chimică activă biologic care produce efectele terapeutice vizate, se prezintă sub forma unei sări. Sarea utilizată inițial era erbumina (sau terț-butilamina), care prezintă o formă cristalină din cauza procedeului utilizat de Servier pentru sinteza sa.

1. Brevetul privind compusul principal

3 Brevetul privind compusul principal al perindoprilului (brevetul EP0049658, denumit în continuare „brevetul 658”) a fost depus la Oficiul European de Brevete (OEB) la 29 septembrie 1981. Brevetul 658 trebuia să expire la 29 septembrie 2001, însă protecția sa a fost extinsă în mai multe state membre, printre care Regatul Unit, până la 22 iunie 2003, astfel cum permitea Regulamentul (CEE) nr. 1768/92 al Consiliului din 18 iunie 1992 privind instituirea unui certificat suplimentar de protecție pentru medicamente (JO 1992, L 182, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 11, p. 130). În Franța, protecția brevetului 658 a fost extinsă până la 22 martie 2005, iar în Italia, până la 13 februarie 2009.

2. Brevetele secundare

4 În plus, în anul 1988, Servier a depus la OEB mai multe brevete referitoare la procedeele de fabricare a compusului principal al perindoprilului, care au expirat la 16 septembrie 2008: brevetele EP0308339, EP0308340, EP0308341 și EP0309324 (denumite în continuare „brevetul 339”, „brevetul 340”, „brevetul 341” și, respectiv, „brevetul 324”).

5 În anul 2001, Servier a depus la OEB noi brevete referitoare la erbumină și la procedeele sale de fabricare, printre care brevetul EP1294689 (cunoscut sub numele „brevet beta”, denumit în continuare „brevetul 689”), brevetul EP1296948 (cunoscut sub numele „brevet gamma”, denumit în continuare „brevetul 948”) și brevetul EP1296947 (cunoscut sub numele „brevet alpha”, denumit în continuare „brevetul 947”). Brevetul 947, referitor la forma cristalină alpha a erbuminei și la procedeul de preparare a acesteia, a fost depus la 6 iulie 2001 și a fost eliberat de OEB la 4 februarie 2004.

3. Perindoprilul de a doua generație

6 Începând cu anul 2002, Servier a început să dezvolte perindopril de a doua generație, fabricat dintr-o altă sare decât erbumina, arginina. Acest perindopril arginină trebuia să prezinte ameliorări în termeni de durată de conservare, care trece de la doi la trei ani, de stabilitate, care permite un singur tip de ambalare pentru toate zonele climatice, și de stocare, deoarece nu necesită nicio condiție specială.

7 Servier a introdus la 17 februarie 2003 o cerere de brevet european pentru perindopril arginină (brevetul EP1354873B, denumit în continuare „brevetul 873”). Brevetul 873 a fost eliberat la 17 iulie 2004, având data expirării stabilită la 17 februarie 2023. Introducerea perindoprilului arginină pe piețele Uniunii a început în anul 2006.

B. Cu privire la reclamantă

8 Biogaran (denumită în continuare „reclamanta” sau „Biogaran”), filială deținută integral de Laboratoires Servier SAS, la rândul ei filială a Servier SAS, constituită în anul 1996, este o societate producătoare de medicamente generice a cărei activitate de distribuție este cvasiexclusiv limitată la Franța.

C. Cu privire la activitățile desfășurate de Niche referitoare la perindopril

9 Societatea producătoare de medicamente generice Niche Generics Ltd (denumită în continuare „Niche”) a preluat ansamblul obligațiilor și răspunderilor ce reveneau Bioglan Generics Ltd în temeiul acordului de dezvoltare și de licență pe care aceasta l-a încheiat la 26 martie 2001 cu Medicorp Technologies India Ltd (denumită în continuare „Medicorp”, căreia i-a succedat Matrix Laboratories Ltd (denumită în continuare „Matrix”), în vederea comercializării unei forme generice a perindoprilului (denumit în continuare „acordul Niche-Matrix”). Acordul Niche-Matrix prevedea că cele două societăți vor comercializa perindoprilul generic în Uniune, cu precizarea că Matrix avea sarcina principală de a dezvolta și a furniza IFA al perindoprilului, în timp ce Niche era responsabilă în principal pentru demersurile necesare în vederea obținerii autorizațiilor de introducere pe piață (AIP), precum și pentru strategia comercială.

10 Matrix a furnizat în luna aprilie 2003 un lot pilot de IFA de perindopril și dosarul permanent al substanței active corespunzător (denumit în continuare „DMF”) în vederea pregătirii de către Niche a cererilor de AIP.

11 Unichem Laboratories Ltd (denumită în continuare „Unichem”), societatea-mamă a Niche, era, la rândul său, responsabilă pentru producția de perindopril în forma sa farmaceutică finală, în temeiul unui acord de dezvoltare și de fabricare a comprimatelor de perindopril încheiat la 27 martie 2003 cu Medicorp, devenită Matrix, care se angaja să dezvolte IFA al perindoprilului și să i-l furnizeze.

D. Cu privire la litigiile referitoare la perindopril

1. Litigiile în fața OEB

12 În anul 2004, zece societăți producătoare de medicamente generice, printre care și Niche, au formulat opoziție la OEB împotriva brevetului 947 pentru a obține revocarea în totalitate a acestuia, invocând motive întemeiate pe lipsa noutății și a unei activități inovatoare și pe caracterul insuficient al expunerii invenției. Niche s-a retras însă din procedura de opoziție la 9 februarie 2005.

13 La 27 iulie 2006, divizia de opoziție a OEB a confirmat validitatea brevetului 947 în urma unor modificări minore ale solicitărilor inițiale ale Servier (în continuare „decizia OEB din 27 iulie 2006”). Împotriva acestei decizii, șapte societăți au formulat o cale de atac. Prin decizia din 6 mai 2009, camera de recurs tehnic a OEB a anulat decizia OEB din 27 iulie 2006 și a revocat brevetul 947. Cererea de revizuire depusă de Servier împotriva acestei decizii a fost respinsă la 19 martie 2010.

14 Niche a depus de asemenea la OEB, la 11 august 2004, o opoziție împotriva brevetului 948, însă s-a retras din procedură la 14 februarie 2005.

2. Litigiile în fața instanțelor naționale

15 În plus, validitatea brevetului 947 a fost contestată de unele societăți producătoare de medicamente generice la instanțe anumitor state membre, în special în Țările de Jos și în Regatul Unit.

16 În Regatul Unit, Servier a introdus la 25 iunie 2004 împotriva Niche o acțiune în contrafacere la High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete), Regatul Unit], invocând brevetele sale 339, 340 și 341, deoarece Niche a depus în Regatul Unit cereri de AIP pentru o versiune generică a perindoprilului, dezvoltată în parteneriat cu Matrix în temeiul acordului Niche-Matrix. La 9 iulie 2004, Niche a notificat Servier o cerere reconvențională de declarare a nulității brevetului 947.

17 Ședința în fața High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)], având ca obiect temeinicia pretinsei contrafaceri, a fost stabilită la 7 și la 8 februarie 2005, însă nu a durat decât o jumătate de zi, ca urmare a acordului amiabil încheiat între Servier și Niche la 8 februarie 2005, care a determinat încetarea litigiului dintre cele două părți.

18 Matrix a fost informată de Niche despre desfășurarea acestei proceduri contencioase și a fost de asemenea asociată la aceasta prin prezentarea unor depoziții în fața High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Chancery (Camera de brevete)] în numele Niche. În plus, la 7 februarie 2005, Servier a trimis către Matrix o scrisoare formală de avertisment prin care i-a imputat că încalcă brevetele 339, 340 și 341 și prin care a amenințat-o că va introduce o acțiune în contrafacere.

19 Pe de altă parte, în toamna anului 2004, Servier a început să aibă în vedere cumpărarea Niche. În acest scop, Servier a determinat realizarea unui audit prealabil, a cărui primă etapă s-a finalizat la 10 ianuarie 2005, dată la care a prezentat o ofertă preliminară neobligatorie de cumpărare a capitalului Niche pentru o sumă cuprinsă între 15 și 45 de milioane de lire sterline (GBP). În urma celei de a doua etape a auditului prealabil, care s-a desfășurat la 21 ianuarie 2005, Servier a informat oral Niche, la 31 ianuarie 2005, că nu mai dorea să recurgă la cumpărarea sa.

E. Cu privire la acordurile amiabile

1. Cu privire la acordurile încheiate între Niche, Unichem, Matrix și Servier

20 Servier a încheiat o serie de acorduri amiabile în materie de brevete cu mai multe societăți producătoare de medicamente generice cu care avea litigii referitoare la brevete.

21 La 8 februarie 2005, Servier a încheiat cu Niche și cu Unichem un acord amiabil (denumit în continuare „acordul amiabil” sau „acordul amiabil dintre Servier și Niche”). Domeniul de aplicare teritorial al acordului acoperea toate țările în care existau brevetele 339, 340, 341 și 947 (articolul 3 din acord).

22 Prin intermediul acordului amiabil, Niche și Unichem s-au angajat să se abțină să fabrice, să determine fabricarea, să dețină, să importe, să furnizeze, să propună furnizarea sau să dispună de perindopril generic fabricat potrivit procedeului pus la punct de Niche și pe care Servier îl considera că încalcă brevetele 339, 340 și 341, astfel cum au fost validate în Regatul Unit, potrivit unui procedeu în esență similar sau potrivit oricărui alt procedeu susceptibil să încalce brevetele 339, 340 și 341 (denumit în continuare „procedeul în litigiu”) până la expirarea pe plan local a acestor brevete (articolul 3 din acord) (în continuare „clauza de necomercializare”). În schimb, acordul prevedea că ele vor avea libertatea să comercializeze perindoprilul fabricat potrivit procedeului în litigiu, fără a încălca aceste

brevete, după expirarea brevetelor respective (articolele 4 și 6 din acord). Niche avea în plus obligația să anuleze, să rezilieze sau să suspende, până la data expirării brevetelor, toate contractele pe care le încheiase deja, referitoare la perindoprilul fabricat potrivit procedeului în litigiu, precum și până la data cererilor de AIP a acestui perindopril (articolul 11 din acord). Pe de altă parte, Niche și Unichem s-au angajat să nu depună nicio cerere de AIP a perindoprilului fabricat potrivit procedeului în litigiu și să nu ajute niciun terț să obțină o asemenea AIP (articolul 10 din acord). În sfârșit, ele trebuiau să se abțină de la orice acțiune de declarare a lipsei de validitate sau de declarare a lipsei unei contrafaceri împotriva brevetelor 339, 340, 341, 947, 689 și 948 până la expirarea acestora, cu excepția apărării în cadrul unei acțiuni în contrafacerea unui brevet (articolul 8 din acord) (în continuare „clauza de necontestare”). În plus, Niche a acceptat să își retragă opozițiile la OEB împotriva brevetelor 947 și 948 (articolul 7 din acord).

23 În contrapartidă, Servier se angaja, pe de o parte, să nu introducă o acțiune în contrafacere împotriva Niche sau clienților săi și Unichem, întemeiată pe brevetele 339, 340, 341 și 947, în privința oricărui pretins act de contrafacere care ar fi survenit înainte de încheierea acordului (articolul 5 din acord) (în continuare „clauza de nerevendicare”) și, pe de altă parte, să plătească Niche și Unichem o sumă de 11,8 milioane GBP în două tranșe (articolul 13 din acord). Această sumă reprezenta contrapartida angajamentelor luate de Niche și de Unichem și a „costurilor substanțiale și a răspunderilor potențiale care ar putea fi suportate de Niche și de Unichem din cauza încetării programului lor de dezvoltare a perindoprilului fabricat potrivit procedeului [în litigiu]”.

24 Pe de altă parte, tot la 8 februarie 2005, Servier a încheiat cu Matrix un acord amiabil (denumit în continuare „acordul Matrix”) care acoperea toate țările în care existau brevetele 339, 340, 341 și 947, cu excepția unui stat care nu este membru al Spațiului Economic European (SEE) [secțiunea 1 alineatul (1) punctul (xiii) din acord].

25 Prin intermediul acordului Matrix, Matrix s-a angajat să se abțină să fabrice, să determine fabricarea, să dețină, să importe, să furnizeze, să propună furnizarea sau să dispună de perindoprilul fabricat potrivit procedeului în litigiu până la expirarea pe plan local a acestor brevete (articolele 1 și 2 din acord). În schimb, acordul prevedea că Matrix avea libertatea să comercializeze perindoprilul fabricat potrivit procedeului în litigiu fără a încălca aceste brevete, după expirarea brevetelor respective (articolul 4 din acord). Matrix avea în plus obligația să anuleze, să rezilieze sau să suspende până la data expirării acestor brevete toate contractele pe care le încheiase deja referitoare la perindoprilul fabricat potrivit procedeului în litigiu, precum și până la data cererilor de AIP referitoare la acest perindopril, cel târziu la 30 iunie 2005 (articolele 7 și 8 din acord). Pe de altă parte, ea s-a angajat să nu depună nicio cerere de AIP a perindoprilului fabricat potrivit procedeului în litigiu și să nu ajute niciun terț să obțină o asemenea AIP (articolul 6 din acord). În sfârșit, Matrix trebuia să se abțină de la orice acțiune în declararea lipsei de validitate sau în declararea inexistenței unei contrafaceri în cazul brevetelor 339, 340, 341, 947, 689 și 948 până la expirarea lor, cu excepția apărării în cadrul unei acțiuni în contrafacerea unui brevet (articolul 5 din acord).

26 În contrapartidă, Servier se angaja, pe de o parte, să nu introducă o acțiune în contrafacere împotriva Matrix, întemeiată pe brevetele 339, 340, 341 și 947 în privința oricărui pretins act de contrafacere care ar fi survenit înainte de încheierea acordului Matrix (articolul 3 din acord) (în continuare „clauza de nerevendicare”) și, pe de altă parte, să plătească Matrix o sumă de 11,8 milioane GBP în două tranșe (articolul 9 din acord). Această sumă reprezenta contrapartida angajamentelor luate de Matrix și a „costurilor substanțiale și a răspunderilor potențiale care ar putea fi suportate de Matrix din cauza încetării programului său de dezvoltare a perindoprilului fabricat potrivit procedeului [în litigiu]”.

2. Cu privire la acordul încheiat între Niche și Biogaran

27 La 8 februarie 2005 (data la care a fost încheiat acordul amiabil dintre Servier și Niche), un acord de licență și de furnizare a fost încheiat între Niche și Biogaran privind transferul de la Niche la Biogaran a trei dosare ale unor produse (cu alte cuvinte „toate informațiile și/sau datele deținute de Niche privind produsele și necesare pentru obținerea de AIP”) și a unei autorizații existente de introducere pe piață, în schimbul unei plăți efectuate de Biogaran către Niche a sumei de 2,5 milioane GBP (denumit în continuare „acordul Biogaran”).

28 În temeiul acordului Biogaran, Niche se angaja să transfere la Biogaran dosarul produsului A în scopul unei utilizări exclusive de către Biogaran în vederea obținerii de AIP în Franța, în Regatul Unit și într-o țară care nu aparținea SEE și a unei utilizări neexclusive pentru restul lumii. În ceea ce privește celelalte două dosare ale unor produse, referitoare la produsul B și la produsul C, transferul dosarelor a fost efectuat pe bază neexclusivă în toată lumea. În ceea ce privește în special produsul B, Niche a acceptat să transfere Biogaran AIP pe care o deținea în Franța. Acordul Biogaran prevedea că, după ce obținea acele AIP, Biogaran trebuia să comande la Niche produsele în cauză (articolul 2.2 din acord). În temeiul articolului 2.5 din acord, Niche se angaja să furnizeze Biogaran toate elementele și toate datele care îi aparțineau sau care erau sub controlul său și care constituiau dosarul produsului necesar obținerii AIP corespunzătoare. În plus, Biogaran avea obligația să întreprindă toate eforturile rezonabile pentru a se asigura de realizarea, la momentul adecvat, a comenzilor pentru produs sau pentru produse, în scopul de a permite Niche să mențină un regim de producție constant pe întreaga durată a acestui acord (articolul 4.1 din acord). În schimb, acordul Biogaran prevedea că era reziliat în mod automat dacă AIP nu erau obținute în termen de 18 luni (articolul 14.4 din acord). De asemenea, acordul prevedea că nicio parte nu avea dreptul la o despăgubire în cazul unei rezilieri în conformitate cu articolele 14.2 și 14.4 din acord.

29 În contrapartida dosarelor produselor, articolul 2.3 din acordul Biogaran prevedea plata de către Biogaran a sumei de 2,5 milioane GBP și stabilea modalitățile de plată care obligau Biogaran să plătească Niche 1,5 milioane GBP cel târziu la 14 februarie 2005 și 1 milion GBP cel târziu la 5 octombrie 2005, la aceleași date ca cele convenite în acordul amiabil dintre Servier și Niche pentru plata sumei de 11,8 milioane GBP.

F. Cu privire la investigația sectorială

30 La 15 ianuarie 2008, Comisia Comunităților Europene a decis să deschidă o investigație în sectorul farmaceutic în temeiul dispozițiilor articolului 17 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [101] și [102 TFUE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 267, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269), în scopul de a identifica, pe de o parte, cauzele reculului inovației în acest sector, măsurată prin numărul de medicamente noi care intră pe piață, și, pe de altă parte, motivele intrării tardive pe piață a anumitor medicamente generice.

31 Comisia a publicat la 28 noiembrie 2008 un raport preliminar privind rezultatele investigației sale, urmată de o consultare publică. La 8 iulie 2009, Comisia a adoptat o comunicare având ca obiect sinteza raportului său de investigație în sectorul farmaceutic. În această comunicare, Comisia a arătat printre altele că era necesară continuarea supravegherii acordurilor amiabile de soluționare a litigiilor în materie de brevete, încheiate între societățile producătoare de medicamente originale și societățile producătoare de medicamente generice, pentru a se înțelege mai bine în ce scop erau utilizate aceste acorduri și pentru a fi identificate acordurile care întârziau intrarea medicamentelor generice pe piață, în dezavantajul consumatorilor Uniunii și care puteau constitui încălcări ale normelor de concurență. Ulterior, Comisia a publicat șase rapoarte anuale referitoare la supravegherea acordurilor amiabile referitoare la brevete.

G. Cu privire la procedura administrativă și la decizia atacată

32 La 24 noiembrie 2008, Comisia a efectuat inspecții inopinate în incintele societăților în cauză. În luna ianuarie a anului 2009, Comisia a adresat mai multor societăți solicitări de informații.

33 La 2 iulie 2009, Comisia a adoptat o decizie de deschidere a procedurii împotriva Servier și a reclamantei, precum și împotriva altor societăți producătoare de medicamente generice.

34 În luna august a anului 2009, iar ulterior în intervalul decembrie 2009-mai 2012, Comisia a adresat mai multe solicitări de informații atât Servier, cât și Niche. În urma a două refuzuri din partea Servier de a comunica informații referitoare la acordul Biogaran, Comisia a adoptat o decizie întemeiată pe articolul 18 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1/2003, solicitând să îi fie comunicate o serie de informații. Răspunsul la această solicitare a fost dat la 7 noiembrie 2011.

35 La 27 iulie 2012, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, adresată mai multor societăți, printre care și reclamanta, la care a răspuns la 14 ianuarie 2013.

36 Audierea societăților în cauză, printre care și reclamanta, s-a desfășurat în intervalul 15-18 aprilie 2013.

37 La 18 decembrie 2013, Comisia a acordat acces la elementele de probă colectate sau divulgate mai larg după comunicarea privind obiecțiunile și a trimis o expunere a situației de fapt, la care reclamanta a răspuns la 21 ianuarie 2014.

38 Consilierul-auditor a prezentat raportul său final la 7 iulie 2014.

39 La 9 iulie 2014, Comisia a adoptat Decizia C(2014) 4955 final privind o procedură inițiată în temeiul articolelor 101 și 102 TFUE [cazul AT.39612 – Perindopril (Servier)] (denumită în continuare „decizia atacată”).

40 În articolul 1 din decizia atacată se constată că Unichem, inclusiv filiala sa Niche, și Servier, inclusiv filiala sa Biogaran, au încălcat articolul 101 TFUE prin participarea la un acord amiabil de soluționare a litigiilor în materie de brevete în schimbul unei plăți inverse, care acoperă toate statele membre, cu excepția Croației și a Italiei, în perioada care începe la 8 februarie 2005, cu excepția Letoniei (perioada începând la 1 iulie 2005), a Bulgariei și a României (perioada începând la 1 ianuarie 2007), precum și a Maltei (perioada începând la 1 martie 2007) și se termină la 15 septembrie 2008, cu excepția Țărilor de Jos (perioada încetând la 1 martie 2007) și a Regatului Unit (perioada încetând la 6 iulie 2007).

41 Comisia a considerat că acordul Biogaran a constituit un stimulent suplimentar destinat să convingă Niche să nu mai intre pe piață și a evidențiat participarea directă a Biogaran la încălcarea săvârșită de Servier, societatea sa mamă.

42 Astfel, în considerentele (1349)-(1354) ale deciziei atacate, Comisia a apreciat că, în afara transferului de valoare netă, Servier a acordat Niche un stimulent suplimentar prin intermediul acordului Biogaran. Comisia a subliniat că la 8 februarie 2005, adică la aceeași dată la care a fost încheiat acordul amiabil dintre Servier și Niche, aceasta din urmă a încheiat și acordul Biogaran și că, în cadrul acestui contract, Biogaran a plătit Niche suma de 2,5 milioane GBP în contrapartida transferului dosarelor produselor și a unei AIP care privea produse farmaceutice fără legătură cu perindoprilul.

43 Potrivit articolului 7 alineatul (1) litera (b) din decizia atacată, Servier și Biogaran li se aplică în solidar o amendă în cuantum de 131 532 600 de euro. Pe de altă parte, în temeiul articolului 8 din aceeași decizie, Biogaran este obligată să se abțină de la a săvârși din nou încălcarea astfel constatată și sancționată și de la orice act sau comportament ce are un obiect sau un efect identic ori similar.

II. Procedura și concluziile părților

44 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 19 septembrie 2014, reclamanta a introdus prezenta acțiune.

45 Reclamanta solicită Tribunalului:

– anularea articolelor 1, 7 și 8 din decizia atacată, în măsura în care o privesc;

– cu titlu subsidiar, recurgerea la competența sa de fond pentru a reduce substanțial cuantumul amenzii care i-a fost aplicată;

– acordarea beneficiului oricărei anulări, în tot sau în parte, a deciziei atacate în cadrul acțiunii formulate de Servier și acționarea în consecință în cadrul competenței sale de fond;

– obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

46 Comisia solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii;

– obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

III. Cu privire la admisibilitate

A. Cu privire la al treilea capăt de cerere, prin intermediul căruia reclamanta solicită să i se acorde beneficiul oricărei anulări a deciziei atacate în cadrul acțiunii formulate de Servier

47 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în temeiul articolului 21 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii și al articolului 44 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, cererea introductivă trebuie să indice obiectul litigiului și expunerea sumară a motivelor invocate.

48 Potrivit unei jurisprudențe consacrate, aceste mențiuni trebuie să fie suficient de clare și de precise pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să se pronunțe asupra acțiunii. Această cerință se aplică și concluziilor, care trebuie să cuprindă motive și argumente care să permită atât pârâtului, cât și instanței să aprecieze temeinicia acestora (a se vedea Hotărârea din 7 iulie 1994, Dunlop Slazenger/Comisia, T-43/92, EU:T:1994:79, punctul 183 și jurisprudența citată). Astfel, pentru ca o acțiune să fie admisibilă, este necesar ca elementele esențiale de fapt și de drept pe care aceasta se întemeiază să rezulte, cel puțin în mod sumar, dar coerent și comprehensibil, din chiar textul cererii introductive. În această privință, deși textul acesteia poate fi susținut și completat, cu privire la aspecte specifice, prin trimiteri la anumite pasaje din înscrisurile anexate, o trimitere globală la alte înscrisuri, chiar anexate la cererea introductivă, nu poate suplini absența elementelor esențiale ale argumentării în drept, care, în temeiul dispozițiilor amintite mai sus, trebuie să figureze în cererea introductivă. În plus, nu este de competența Tribunalului să cerceteze și să identifice în anexe motivele și argumentele pe care le-ar putea considera temeiul acțiunii, anexele având o funcție pur probatorie și auxiliară (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2007, Microsoft/Comisia, T-201/04, EU:T:2007:289, punctul 94 și jurisprudența citată). *A fortiori*, trimiterea generală dintr-o cerere introductivă la motivele și la argumentele invocate în susținerea unei alte acțiuni, chiar dacă este formulată în cadrul unei cauze conexe, nu îndeplinește cerința menționată mai sus (Hotărârea din 24 martie 2011, Legris Industries/Comisia, T-376/06, nepublicată, EU:T:2011:107, punctul 32).

49 În speță, trebuie să se considere că trimiterea generală din cererea introductivă, fără nicio altă precizare sau explicație, la motivele și la argumentele invocate în susținerea acțiunii formulate în cadrul cauzei în care s-a pronunțat Hotărârea de astăzi, Servier și alții/Comisia (T-691/14), nu îndeplinește cerința menționată mai sus.

50 În plus, presupunând că, prin intermediul celui de al treilea capăt de cerere, reclamanta a intenționat să se prevaleze de jurisprudența potrivit căreia instanța Uniunii trebuie să acorde unei societăți beneficiul unei anulări pronunțate în favoarea altei societăți în contextul în care ele formează aceeași unitate economică (Hotărârea din 22 ianuarie 2013, Comisia/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, punctele 43 și 44), aspect susținut în replică, această cerere nu poate fi admisă. Astfel, prin Hotărârea de astăzi, Servier și alții/Comisia (T-691/14), Tribunalul a respins acțiunea în măsura în care a privit acordul amiabil dintre Servier și Niche. Așadar, reclamanta nu poate să invoce în beneficiul său o anulare a deciziei atacate în cadrul acțiunii formulate de Servier.

51 Rezultă din cele ce precedă că al treilea capăt de cerere formulat de reclamantă, prin intermediul căruia aceasta achiesează la concluziile și la înscrisurile Servier, trebuie respins.

B. Cu privire la admisibilitatea anumitor anexe la memoriul în apărare și cu privire la elementele de probă prezentate în acest memoriu

1. Argumentele părților

52 Cu titlu introductiv, în replică, reclamanta susține că, în memoriul său în apărare, Comisia a prezentat documente și argumente noi în susținerea tezei dezvoltate în decizia atacată. Astfel, memoriul în apărare (care conține 40 de pagini) s-ar întemeia în parte pe elemente factuale noi, în principal în scopul de a susține decizia atacată, care consacră doar 6 pagini dintr-un total de 919 pentru acuzarea Biogaran. Întemeindu-se pe jurisprudență, reclamanta arată că utilizarea unor elemente noi în stadiul procedurii jurisdicționale ar încălca dreptul la apărare.

53 Reclamanta a solicitat ca anumite anexe la memoriul în apărare să fie declarate inadmisibile, pentru motivul că 23 dintre acestea erau în limba engleză și că nu au făcut obiectul niciunei traduceri în limba de procedură, franceza.

54 Comisia contestă că a prezentat elemente de probă noi în susținerea legalității deciziei atacate și că nu și-a îndeplinit obligația de motivare. Astfel, existența unei legături între acordul Biogaran și acordul amiabil ar fi explicată în detaliu în considerentele (561)-(569) și (1351)-(1354) ale acesteia.

55 Potrivit Comisiei, cele trei împrejurări care confirmă existența unei legături între acordul Biogaran și acordul amiabil nu pot fi calificate ca fiind „noi”, deoarece ele sunt menționate în decizia atacată sau sunt deduse din constatările cuprinse în această decizie. Mai întâi, rolul preeminent al domnului M. în negocierile desfășurate de Niche cu Servier ar fi menționat în considerentele (532) și (538) ale deciziei atacate. În continuare, discuțiile privind dorința Niche de a obține o sumă mai mare decât cea alocată Matrix ar fi menționate în considerentul (577) al deciziei atacate. În sfârșit, rolul jucat de Biogaran în relațiile dintre Servier și societatea producătoare de medicamente generice Lupin Ltd ar fi deopotrivă menționat în considerentul (979) al deciziei atacate.

2. Aprecierea Tribunalului

56 Reclamanta arată că Comisia, încălcând principiul respectării dreptului la apărare, invocă în memoriul în apărare documente și argumente noi în susținerea tezelor dezvoltate în decizia atacată pentru a suplini o insuficiență a motivării.

57 Trebuie amintit în această privință că, în cadrul unei acțiuni în anulare, Comisia nu poate prezenta, în susținerea deciziei atacate, noi elemente de probă incriminatoare care nu au fost reținute în aceasta. Totuși, Curtea și Tribunalul au recunoscut deja că emitentul unei decizii atacate poate aduce precizări în etapa contencioasă pentru a completa o motivare care este deja suficientă prin ea însăși, acestea putând fi utile pentru controlul intern al motivelor deciziei, exercitat de instanța Uniunii, prin faptul că permit instituției să explice rațiunile care îi fundamentează decizia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Finnboard/Comisia, C-298/98 P, EU:C:2000:634, punctul 46, Hotărârea din 13 iulie 2011, ThyssenKrupp Liften Ascenseurs/Comisia, T-144/07, T-147/07-T-150/07 și T-154/07, EU:T:2011:364, punctele 146-149, și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Ballast Nedam/Comisia, T-361/06, EU:T:2012:491, punctul 49).

58 În speță, prin precizările formulate în memoriul în apărare, Comisia nu a încălcat nici obligația de motivare care îi revine, nici dreptul la apărare al reclamantei. Astfel, elementele factuale invocate în memoriul în apărare și calificate de reclamantă ca fiind „noi” se limitează să susțină teza Comisiei cu privire la existența unei legături între acordul Biogaran și acordul amiabil și reies în mod clar din decizia atacată.

59 Mai întâi, în ceea ce privește chestiunea dacă Comisia putea să furnizeze indicii suplimentare referitoare la participarea anumitor angajați ai Biogaran și ai Servier la negocierile privind acordul Biogaran și acordul amiabil, trebuie să se rețină că e-mailul din 4 februarie 2005 menționat în mai multe rânduri în decizia atacată [considerentele (566) și (1351) și reprodus în anexa B.10 la memoriul în apărare] denotă, pe de o parte, că, pentru Niche, domnul M. jucase un rol în negocierea celor două acorduri [a se vedea și considerentul (538) al deciziei atacate] și, pe de altă parte, că doamna L., director juridic al grupului Servier, destinatar în copie al acestui e-mail, era asociată la discuții. Din același e-mail rezultă că persoana care a negociat acordul Biogaran pe seama reclamantei era de asemenea semnatarul scrisorii de punere în întârziere trimise de Servier către Matrix la 7 februarie 2005, o zi înainte de încheierea acordului amiabil.

60 În continuare, în ceea ce privește negocierile dintre Matrix și Niche și dorința Niche de a obține o sumă mai mare decât Matrix, Comisia arată în mod întemeiat că aceste elemente reies din considerentul (577) al deciziei atacate.

61 În sfârșit, cu privire la pretinsul rol jucat de un membru al conducerii Biogaran în încheierea acordului amiabil dintre Servier și societatea producătoare de medicamente generice Lupin, Comisia are dreptul să răspundă în memoriul în apărare la argumentele reclamantei atunci când aceasta încearcă să demonstreze că teza Comisiei este afectată de o eroare de drept, și anume că, prin decizia atacată, se urmărea stabilirea în sarcina Biogaran a răspunderii pentru actele Servier (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 2011, ThyssenKrupp Liften Ascenseurs/Comisia, T-144/07, T-147/07-T-150/07 și T-154/07, EU:T:2011:364, punctele 146-149, și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Ballast Nedam/Comisia, T-361/06, EU:T:2012:491, punctele 49 și 50). Astfel, Comisia se referă la rolul domnului B., președintele fondator al Biogaran, în acordul dintre Servier și Lupin, pentru a arăta că Biogaran putea fi considerată răspunzătoare pentru participarea sa directă la încălcare, iar nu pentru actele imputate societății-mamă a acesteia.

62 În ceea ce privește admisibilitatea anumitor anexe la apărare, reclamanta susține că documentele în discuție sunt întocmite în limba engleză și nu sunt însoțite de traduceri în limba de procedură, și anume limba franceză.

63 În temeiul articolului 35 alineatul (3) primul și al doilea paragraf din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991, în vigoare la data depunerii memoriului în apărare, limba de procedură este folosită în special în memoriile și în susținerile orale ale părților, inclusiv în înscrisurile anexate, iar orice înscris depus sau anexat și redactat într-o altă limbă decât cea de procedură trebuie însoțit de o traducere în limba de procedură. Articolul 7 alineatul (5) al doilea paragraf din Instrucțiunile pentru grefierul Tribunalului din 5 iulie 2007 prevede că, în cazul în care înscrisurile anexate la un

memoriu sau la un act de procedură nu sunt însoțite de o traducere în limba de procedură, grefierul solicită părții în cauză îndreptarea acestei neregularități, dacă această traducere este necesară pentru buna desfășurare a procedurii. Din cuprinsul punctelor 64 și 68 din Instrucțiunile practice pentru părțile care compar în fața Tribunalului din 24 ianuarie 2012 (JO 2012, L 68, p. 23) rezultă că, în cazul în care memoriul în apărare nu îndeplinește cerințele de formă referitoare la traducerea în limba de procedură a înscrisurilor redactate într-o altă limbă decât limba de procedură, se stabilește un termen rezonabil în vederea îndreptării neregularităților.

64 Având în vedere aceste dispoziții, trebuie să se considere că, în lipsa unei cereri în acest sens formulate de una dintre părți, sarcina de a solicita să se procedeze la efectuarea traducerii incumbă grefierului doar în cazul în care traducerea în limba de procedură este necesară pentru buna desfășurare a procedurii (Hotărârea din 15 iunie 2010, Mediaset/Comisia, T-177/07, punctul 37, EU:T:2010:233, punctul 37).

65 În speță, trebuie să se arate că reclamanta nu a solicitat expres ca Tribunalul să solicite Comisiei traducerea în limba franceză, limba de procedură în prezenta cauză, a anexelor la memoriul în apărare redactate în limba engleză. Ea a contestat doar admisibilitatea acestor anexe, susținând că nu erau redactate în limba de procedură. Totuși, prin scrisoarea din 28 septembrie 2015, într-un termen rezonabil după depunerea memoriului în apărare, Comisia a notificat grefei Tribunalului traducerea în limba franceză a anexelor menționate. Mai mult, reclamanta a putut să își exprime poziția asupra acestor înscrisuri în ședință. Prin urmare, în orice caz, fără a fi nevoie să se stabilească dacă această traducere era necesară pentru buna desfășurare a procedurii, excepția de inadmisibilitate invocată de reclamantă împotriva anexelor în discuție trebuie respinsă.

66 Astfel, trebuie să se respingă cauzele de inadmisibilitate invocate de reclamantă.

IV. Cu privire la fond

67 În susținerea concluziilor sale, reclamanta invocă trei motive. Ea susține, în primul rând, că, în decizia atacată, nu este demonstrată participarea sa la vreo încălcare a normelor de concurență. În al doilea rând, ea contestă aprecierea factuală a Comisiei în ceea ce privește existența unui avantaj stimulativ suplimentar rezultat din acordul Biogaran. În al treilea rând, ea susține că Comisia a săvârșit o eroare de drept prin faptul că i-a aplicat o amendă. Trebuie analizat mai întâi al doilea motiv, apoi primul motiv și, în final, al treilea motiv.

A. Cu privire la motivul întemeiat pe denaturarea faptelor, în sensul că în decizia atacată se reține în mod eronat că acordul Biogaran ar fi servit drept stimulent suplimentar pentru a încuraja Niche să încheie acordul amiabil cu Servier

68 Prin intermediul acestui motiv, reclamanta contestă aprecierea Comisiei asupra faptelor în discuție, care a condus-o să rețină existența unei restrângeri a concurenței.

1. Argumentele părților

a) Cu privire la eroarea de apreciere din analiza legăturii dintre acordul Biogaran și acordul amiabil

1) Cu privire la cronologia negocierilor privind acordurile

69 Reclamanta susține că istoricul negocierilor celor două acorduri este diferit, chiar dacă semnarea acordului Biogaran și semnarea acordului amiabil dintre Servier și Niche au avut loc în aceeași zi. Astfel, mai multe documente contemporane ar demonstra că Biogaran începuse să negocieze acordul Biogaran în anul 2002, aproximativ cu doi ani înainte de începutul discuțiilor referitoare la acordul amiabil. Reclamanta contestă astfel afirmația potrivit căreia cele două acorduri ar fi fost negociate în aceeași perioadă, astfel cum reiese din considerentul (1351) al deciziei atacate.

70 Faptul că reclamanta a început să negocieze acordul Biogaran înainte chiar de a începe diferendul dintre Servier și Niche ar demonstra existența în cazul Biogaran a unui interes autonom, propriu și distinct pentru a semna acest acord, independent de acordul amiabil.

71 Reclamanta arată că încheierea celor două acorduri în aceeași zi evidențiază nu existența unei legături, ci doar faptul că litigiul dintre Servier și Niche a avut ca efect colateral blocarea negocierilor preexistente dintre Niche și Biogaran, care ar fi fost reluate în luna februarie a anului 2005, cu câteva zile înainte de semnarea acordului amiabil.

72 Comisia susține că a demonstrat în decizia atacată că cronologia negocierilor confirma existența unei legături între acordul amiabil și acordul Biogaran.

73 În primul rând, Niche ar fi confirmat într-o declarație din 15 iunie 2011 că acordul amiabil și acordul Biogaran fuseseră negociate în același timp. În al doilea rând, negocierile anterioare dintre Niche și Biogaran ar fi privit numai produsul A și ar fi fost extinse abia în luna februarie a anului 2005 la alți compuși principali. Domeniul de aplicare al acordului ar fi fost, așadar, extins în ultimul moment, aspect care ar fi confirmat de un e-mail din 4 februarie 2005 trimis de avocatul Biogaran către Niche. În al treilea rând, contactele dintre Biogaran și Niche se desfășurau încă în luna august a anului 2004, respectiv la mai mult de o lună de la începutul litigiului în Regatul Unit. Chiar dacă aceste contacte nu au condus la un rezultat, negocierile dintre Biogaran și Niche ar fi fost reluate doar cu ocazia negocierilor privind acordul amiabil, în timp ce litigiul dintre Niche și Servier era încă în curs. Prin urmare, negocierile privind produsul A nu păreau că au fost paralizate din cauza litigiului care începuse în luna iunie a anului 2004.

2) Cu privire la legătura juridică dintre acordul amiabil și acordul Biogaran

74 Potrivit reclamantei, în mod contrar celor arătate de Comisie în considerentul (1190) al deciziei atacate, acordul semnat de Biogaran nu era „subordonat” acceptării de către Niche a condițiilor acordului amiabil. Astfel, niciunul dintre aceste două acorduri nu ar avea o legătură între ele sau ar condiționa semnarea sau executarea sa de semnarea sau de executarea celuilalt.

75 Pe de altă parte, reclamanta subliniază că cele două acorduri sunt reglementate de legi diferite și nu intră sub incidența acelorași jurisdicții. De asemenea, cele două acorduri nu ar angaja aceleași persoane juridice în grupul Servier și nu ar fi fost semnate în același loc, acordul Biogaran fiind semnat la Paris (Franța), în timp ce acordul amiabil a fost semnat între Niche și Servier la Londra (Regatul Unit).

76 În plus, reclamanta precizează că datele de plată prevăzute de cele două acorduri erau doar parțial identice, în sensul că plățile efectuate de Biogaran aferente aprovizionării permise de licență ar fi fost ulterioare.

77 Reclamanta adaugă că teza Comisiei referitoare la existența unei legături între cele două acorduri se întemeiază în mod larg pe declarațiile date de Niche, în timp ce ambiguitatea acestor declarații ar fi trebuit să determine Comisia să le exploateze cu prudență. Comisia ar fi recurs doar la ignorarea declarațiilor care erau contrare tezelor sale, pentru unicul motiv că ele ar fi ulterioare comunicării privind obiecțiunile și, din această cauză, pretins mai puțin probante decât declarațiile date anterior în cadrul procedurii administrative.

78 Comisia susține că cele două acorduri, negociate simultan, au fost încheiate în aceeași zi și prevedeau plăți eșalonate exact la aceleași date în ceea ce privește transferul dosarelor pentru produse, transfer care constituia motivul existenței plății de 2,5 milioane GBP. Ea arată că Niche a confirmat explicit în mai multe rânduri în cursul procedurii administrative, în special în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, că acordul Biogaran îi fusese propus de Servier pentru a-i acorda Niche întreaga compensație convenită în schimbul încheierii acordului amiabil global. Comisia se referă la un proiect de acord amiabil între Servier și Niche, în care mențiunea manuscrisă „ramipril” ar fi fost făcută în fața mențiunii „2,5 milioane”. Potrivit Comisiei, aceste elemente ar dovedi că prețul plătit de Servier în schimbul angajamentelor luate de Niche ar include plata de 2,5 milioane GBP prevăzută în cadrul dosarului pentru ramipril, și anume acordul Biogaran.

79 Comisia recunoaște că Niche a adăugat în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile că acordul Biogaran era un acord comercial efectiv, având o contrapartidă efectivă. Cu toate acestea, în același document, Niche ar fi susținut că se putea ajunge în mod ocazional, chiar dacă aceasta nu era o practică comercială normală, să se semneze în același timp acorduri pentru mai multe produse. În plus, Comisia subliniază că declarațiile date de Niche la un moment în care Niche avea cunoștință despre obiecțiunile reținute împotriva sa nu au aceeași valoare probantă ca declarațiile date anterior, *in tempore non suspecto*.

80 Comisia arată de asemenea că e-mailul din 4 februarie 2005 trimis de avocatul Biogaran la Niche, referitor la cuantumul în discuție, confirmă existența unei legături între cele două acorduri. Părțile s-ar fi înțeles cu privire la o sumă plătită de Biogaran către Niche și ar fi discutat în continuare despre conținutul acordului Biogaran. Primul obiectiv al acordului ar fi fost, așadar, acordarea unui stimulent suplimentar pentru Niche, iar nu încheierea unui acord comercial, cum sugerează Biogaran la punctul 75 din cererea sa introductivă. Astfel, acest acord nu ar arăta interesul Biogaran pentru aceste produse și nici vreun anumit stimulent pentru comercializarea unor produse care nu au fost incluse decât la sfârșitul negocierii în limitele acordului.

81 Pe de altă parte, Comisia consideră că, deși acordul Biogaran și acordul amiabil nu au avut aceiași semnatari, la negocieri au participat, în parte, aceiași negociatori. De asemenea, proiectul de acord Biogaran ar fi circulat în interiorul grupului Servier, iar directoarea juridică a grupului, doamna L., era în copia e-mailului din 4 februarie 2005 trimis Niche de Biogaran, deși acest e-mail privea un contract care trebuia încheiat de Biogaran, și era de asemenea în copia acordului încheiat între Niche și Biogaran la 20 iulie 2004 referitor la capsulele produsului A.

3) Cu privire la intenția de stimulare a Niche

82 Reclamanta arată că Comisia nu a demonstrat în decizia atacată că Biogaran ar fi avut intenția să stimuleze Niche pentru a semna acordul amiabil. De asemenea, Comisia nu ar explica nici motivele cu privire la care se pretinde că ar fi condus Servier să recurgă la intermedierea Biogaran pentru efectuarea acestei plăți suplimentare de 2,5 milioane GBP, în timp ce chiar Servier se angajase să plătească direct Niche suma de 11,8 milioane GBP.

83 Comisia susține că, la încheierea acordurilor amiabile cu Servier, Niche și Matrix au discutat despre repartizarea sumelor între ele. Un document intern al Matrix din luna septembrie a anului 2005 ar arăta că sumele care fac obiectul acordurilor amiabile au fost negociate și împărțite în mod egal între Niche și Matrix, deși Matrix dorea să primească mai mult decât Niche [considerentul (577) al deciziei atacate]. Încheierea unui acord separat între Biogaran și Niche ar fi permis în mod clar majorarea contribuției plătite Niche de grupul Servier, ținând în același timp Matrix la distanță. Pe de altă parte, Niche ar fi confirmat că plata făcea parte din „total overall compensation” (sistemul de remunerare globală) de 15,7 milioane GBP negociată între Servier și Niche.

84 Comisia adaugă că nu trebuia să demonstreze că Biogaran avea intenția să stimuleze Niche pentru a semna acordul amiabil. Astfel, intenția părților nu ar constitui un element necesar pentru demonstrarea caracterului restrictiv al unui acord. În plus, Comisia apreciază că a stabilit caracterul indisociabil al celor două acorduri încheiate cu Niche de Biogaran și, respectiv, de societatea-mamă a acesteia, Servier. Întrucât Biogaran și Servier constituie o singură entitate economică, nu ar fi fost necesar să se demonstreze că, în cadrul acestei entități, fiecare dintre componentele sale avea intenția să stimuleze Niche pentru a semna acordul amiabil.

85 Comisia susține că partea dispozitivă a acordului Biogaran, potrivit căreia părțile nu puteau solicita rambursarea sumelor plătite în cazul în care nu erau obținute AIP, nu urmărea să determine Biogaran să solicite AIP.

86 Astfel, mai întâi, obligațiile contractuale ale Biogaran nu ar fi inclus obligația de a solicita AIP pe baza dosarelor transferate (articolele 2.2 și 3 din acordul de licență).

87 În continuare, dacă Biogaran nu obținea AIP în termen de 18 luni și, conform articolelor 14.2 și 14.4 din acordul Biogaran, dacă acordul era reziliat în mod unilateral, plata deja efectuată către Niche nu ar fi fost restituită.

88 În plus, Biogaran nu ar fi fost obligată să respecte nicio exclusivitate în ceea ce privește dosarele pentru produse și, în consecință, ar fi putut să evite cu ușurință să aibă o legătură cu Niche prin faptul de a nu solicita AIP pe baza dosarelor, deoarece Biogaran nu avea această obligație. Este de fapt ceea ce s-a întâmplat, întrucât Biogaran a încheiat un acord cu societatea A. pentru achiziționarea mai multor dosare care priveau deopotrivă produsul A cu diferite dozări. Comisia observă că acordul încheiat cu societatea A., în mod contrar acordului Biogaran, prevedea ca societatea A. să ramburseze plățile transferate de Biogaran în cazul în care nu era obținută AIP. O asemenea diferență între părțile dispozitive ale celor două acorduri ar sugera că Niche nu avea garanția că Biogaran urma să solicite AIP și să se aprovizioneze de la Niche în urma acordului Biogaran. Astfel, întrucât plata ar fi trebuit să fie efectuată în orice caz către Niche înainte de a fi posibil să se știe dacă Biogaran urma să obțină AIP, Niche nu ar fi avut garanția că Biogaran urma să solicite AIP și se aprovizioneze de la Niche.

89 În sfârșit, Comisia arată că explicațiile Biogaran referitoare la plata sumei de 2,5 milioane GBP sunt puțin credibile. Astfel, Biogaran nu ar fi fost capabilă să justifice cum a putut să plătească o asemenea sumă, nici ca stimulent pentru ca ea să solicite AIP, nici ca mod de securizare a unei a doua surse de aprovizionare cu produsul A, nici ca mijloc de a obține „dosare de securizare” alese la întâmplare (cu excepția produsului A) și cum a putut să își asume riscul ca plata să fi fost pierdută. De asemenea, Comisia își pune întrebări cu privire la structura neobișnuită a acordului Biogaran și în special cu privire la caracterul nerambursabil al plății. Astfel, acordul Biogaran s-ar diferenția de acordul încheiat cu societatea A., care prevedea că, în cazul în care AIP nu sunt obținute, societatea A. va rambursa plata primită.

b) Cu privire la luarea în considerare a interesului comercial al reclamantei să încheie acordul Biogaran

90 Reclamanta arată că acordul Biogaran era justificat de voința Biogaran, legitimă din punct de vedere comercial și în favoarea concurenței, de a securiza mai multe surse de aprovizionare pentru lansarea și pentru dezvoltarea unor produse pe piața genericelor, în special produsul A, adresându-se Niche, partener de lungă durată care avea dosarele și capacitățile de aprovizionare solicitate. Faptul că plata de 2,5 milioane GBP constituia contrapartida legitimă a drepturilor dobândite în cadrul acordului Biogaran ar fi confirmat de împrejurarea că această sumă nu a fost luată în considerare de Comisie în decizia atacată la calcularea cuantumului amenzii aplicate Niche.

91 Comisia respinge teza unei securizări a surselor de aprovizionare invocată de reclamantă, pe care o califică „puțin credibilă”, pentru motivul că Biogaran nu ar fi făcut niciun demers pentru a obține AIP.

1) Cu privire la produsul A

92 Reclamanta subliniază că, având în vedere succesul comercial al produsului A, obținerea drepturilor necesare lansării formei generice a acestui medicament reprezenta o miză majoră pentru Biogaran. Astfel, pentru a-și securiza aprovizionarea, Biogaran ar fi dorit să obțină două dosare de la actori diferiți de pe piață, prin încheierea a două acorduri, primul cu societatea A. în luna decembrie a anului 2004, al doilea cu Niche în luna februarie a anului 2005. Reclamanta subliniază că faptul de a dispune de mai multe surse de aprovizionare este o practică uzuală a societăților producătoare de medicamente generice, care se explică prin dificultățile tehnice și normative întâlnite în cursul dezvoltării unui medicament generic.

93 Reclamanta apreciază că, în speță, securizarea a două surse de aprovizionare era pertinentă pentru două motive. Pe de o parte, dosarul produsului A 10 mg al Niche ar fi fost foarte slab în ceea ce privește partea analitică, împrejurare ce ar fi putut să întârzie evaluarea de către autoritățile competente (anexa A.17 la cererea introductivă). Pe de altă parte, măsura de investigare dispusă de Agence française de sécurité sanitaire des produits de santé [Agenția Franceză pentru Siguranța Sanitară a Produselor de Sănătate] (Afssaps) din luna iulie a anului 2005 împotriva mai multor dosare ale societății A. ar fi dat naștere la îndoieli cu privire la validitatea lor (anexa A.18 la cererea introductivă).

94 În plus, securizarea unei a doua surse de aprovizionare cu produs A de la Niche ar fi prezentat mai multe avantaje în raport cu acordul încheiat cu societatea A. Pe de o parte, acordul Biogaran ar fi permis Biogaran să obțină dosare pentru produsul A comprimate și pentru produsul A 10 mg, care nu erau acoperite de acordul încheiat cu societatea A. Pe de altă parte, acordul cu Niche ar fi deschis unele perspective de oportunități de afaceri în Regatul Unit și într-o țară care nu aparținea SEE, într-o perioadă în care Biogaran încerca să se extindă în străinătate.

95 Reclamanta ar fi dat însă prioritate dosarelor societății A., deoarece permiteau o intrare mai rapidă pe piață, întrucât societatea A. a depus dosarele sale de AIP înaintea Niche.

96 Reclamanta arată că mizele financiare justificau strategia sa de aprovizionare. Astfel, de la lansarea sa în Franța, acest produs generic ar fi generat o cifră de afaceri de mai mult de 79 de milioane de euro (83 de milioane de euro, conform actualizării menționate în replică). Având în vedere aceste elemente, reclamanta susține că trebuia să își asigure aprovizionarea cu produs A pentru a justifica plata către Niche a 2,5 milioane GBP și pentru a nu se limita doar la cifra de afaceri generată de vânzarea de produs B.

97 În sfârșit, reclamanta adaugă că plata acestei sume către Niche era cu atât mai justificată cu cât Niche îi acordase exclusivitatea dosarelor pentru produse în Franța, în Regatul Unit și într-o țară care nu aparținea SEE, situație care era diferită de cazul altor acorduri neexclusive încheiate de Biogaran. În acest context, comparația efectuată în decizia atacată cu aceste alte acorduri ar fi, așadar, inoperantă.

98 Comisia consideră că auditul realizat de Biogaran după încheierea acordului Biogaran, care evidențiază presupusele slăbiciuni ale dosarului Niche, nu servește cauzei reclamantei. Astfel, acest argument ar demonstra că, înainte de încheierea acestui acord, Biogaran nu dispunea de elemente referitoare la performanțele produsului A al Niche și și-ar fi asumat riscul să plătească 2,5 milioane GBP, deși, potențial, dosarul produsului A era fără valoare. Chiar dacă acest audit privind calitatea dosarului Niche ar putea să justifice securizarea unei a doua surse de aprovizionare la societatea A., el nu ar permite să se explice motivul pentru care reclamanta a dorit să plătească un preț mai mare decât cel pentru dosarul societății A. Într-adevăr, Biogaran ar fi plătit în total societății A. suma de 330 000 de euro în cadrul a două acorduri privind produsul A, o sumă evident inferioară sumei plătite Niche.

99 Comisia subliniază că posibilitatea ca Niche să furnizeze comprimate și dozarea de 10 mg nu putea să justifice acordul în discuție. Astfel, la două luni după acord, deși Biogaran avea posibilitatea să depună dosarul Niche la autoritățile competente, ar fi încheiat un acord cu societatea A. pentru produsul A sub formă de comprimate.

100 În plus, Comisia contestă argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că Biogaran ar fi fost încurajată să încheie acordul Biogaran din cauza unei investigări inițiate în luna iulie a anului 2005 de Afssaps împotriva societății A. Într-adevăr, acest eveniment nu ar fi putut să influențeze Biogaran, deoarece ar fi survenit ulterior acordului Biogaran.

101 Pe de altă parte, Biogaran nu ar fi dovedit utilitatea acordului Biogaran în cadrul proiectului său de expansiune în străinătate.

102 Comisia subliniază că, deși Biogaran a generat o cifră de afaceri mai mare de 79 de milioane de euro începând cu anul 2007, câștigurile realizate cu produsul A al Niche sunt echivalente cu 0 [considerentul (567) al deciziei atacate]. În acest context, Comisia contestă afirmația potrivit căreia Biogaran trebuia să dispună de o a doua sursă de aprovizionare la Niche.

103 În sfârșit, Comisia contestă argumentul potrivit căruia exclusivitatea conferită de acordul Biogaran face inoperantă comparația cu alte acorduri. Astfel, comparația ar permite să se arate că niciunul dintre celelalte acorduri nu prevedea o plată nerambursabilă. Potrivit Comisiei, plata era pierdută de la început, iar Biogaran nu ar fi făcut niciun efort să o rentabilizeze. De asemenea, exclusivitatea nu ar fi avut nicio valoare dacă punerea la punct a produsului nu era suficient de avansată sau dacă existau alte obstacole de natură normativă.

2) Cu privire la produsul B

104 Reclamanta susține că acordul Biogaran i-a permis să comercializeze produsul B 10 mg și să realizeze o cifră de afaceri de 150 000 de euro (211 000 de euro potrivit actualizării cuprinse în replică). Comercializarea acestui produs ar fi fost încredințată Almus, unul dintre principalii distribuitori cu ridicata din Franța.

105 Comisia arată că acordul încheiat anterior între Biogaran și Bioglan (devenit Niche) referitor la produsul B prevedea că plata efectuată de Biogaran era rambursabilă în cazul în care nu se obținea AIP, ceea ce nu se întâmpla în cazul acordului Biogaran. În plus, prin acest acord, Niche nu ar fi dat nicio garanție să transfere o AIP pe care o obținuse în anul 2001 în Franța, acest transfer necesitând o reînnoire a AIP pe care Niche nu o solicitase autorităților competente.

106 În ceea ce privește contractul de comercializare încredințat Almus și fidelizarea sa, Comisia susține că produsul B nu a putut să permită încheierea acestui contract, în sensul că produsul B era doar unul dintre cei 23 de compuși principali vizați de acest contract.

3) Cu privire la produsul C

107 Reclamanta arată că putea să comercializeze produsul C începând cu anul 2000 grație mai multor acorduri încheiate cu Disphar. Totuși, ea ar fi decis să securizeze alte surse de aprovizionare din cauza incertitudinii referitoare la reînnoirea contractului de aprovizionare cu Disphar și a voinței sale de a se dezvolta în străinătate. În final, Biogaran nu ar fi utilizat dosarele pentru produse acordate de Niche din cauza reînnoirii acordului încheiat cu Disphar.

108 Astfel, faptul că, în privința a două dintre cele trei produse Biogaran, nu a obținut AIP pe baza dosarelor transferate de Niche nu ar permite să se sugereze existența unei legături între acordul Biogaran și acordul amiabil. Acesta ar evidenția doar voința Biogaran de a securiza mai multe surse de aprovizionare, în conformitate cu practica din sectorul în cauză.

109 Comisia apreciază că nu este credibil ca Biogaran să fi plătit o sumă atât de importantă doar pentru oportunitatea de a avea un dosar pentru produs pe care nu l-a utilizat niciodată. Astfel, Biogaran nici nu ar fi insistat la Niche pentru ca transferul dosarului să aibă loc înainte ca acordul în cauză să fie reziliat în mod automat, întrucât nu au fost obținute AIP.

2. Aprecierea Tribunalului

a) Observații introductive

110 Cu titlu introductiv, trebuie să se sublinieze că acordul Biogaran a fost considerat de Comisie în decizia atacată ca fiind un stimulent oferit Niche de Servier, în plus față de cel rezultat din acordul amiabil dintre Servier și Niche, pentru a convinge Niche să renunțe la eforturile sale pentru a intra pe piața perindoprilului. Potrivit Comisiei, acordul Biogaran este o componentă a încălcării reprezentate de acest acord amiabil, care constituie o restrângere a concurenței prin obiect. Acesta poate avea, așadar, un caracter ilicit numai dacă acordul amiabil dintre Servier și Niche prezintă același caracter. În aceste condiții, trebuie să se prezinte, în vederea examinării prezentei acțiuni, contextul juridic al acordului amiabil de care ar fi fost legat acordul Biogaran.

111 Trebuie să se arate în această privință că un acord amiabil de soluționare a unui litigiu în materia brevetelor poate să nu aibă vreun impact negativ asupra concurenței. O asemenea situație există, de exemplu, atunci când părțile sunt de acord să aprecieze că brevetul în litigiu nu este valid și prevăd din această cauză intrarea imediată pe piață a societății producătoare de medicamente generice.

112 În speță, acordul încheiat între Servier și Niche nu intră în această categorie, deoarece cuprinde două clauze de necontestare a unor brevete și de necomercializare a unor produse care au, în sine, un caracter de restrângere a concurenței. Astfel, clauza de necontestare aduce atingere interesului public de eliminare a oricărui obstacol în calea activității economice care ar putea decurge dintr-un brevet acordat în mod eronat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 februarie 1986, Windsurfing International/Comisia, 193/83, EU:C:1986:75, punctul 92), iar clauza de necomercializare determină excluderea de pe piață a unuia dintre concurenții titularului brevetului.

113 Cu toate acestea, introducerea unor asemenea clauze poate fi legitimă, însă numai în măsura în care se întemeiază pe recunoașterea de către părți a validității brevetului în cauză (și, în mod accesoriu, a caracterului contrafăcut al produselor generice vizate).

114 Prezența unor clauze de necomercializare și de necontestare, al căror domeniu se limitează la cel al brevetului în discuție, este, în schimb, problematică atunci când reiese că respectarea de către societatea producătoare de generice a acestor clauze nu este întemeiată pe recunoașterea de către aceasta a validității brevetului. Astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, „chiar dacă limitările conținute în acord [privind] autonomia comercială a societății producătoare de medicamente generice nu depășesc domeniul de aplicare material al brevetului, ele constituie o încălcare a articolului 101 [TFUE] atunci când aceste limitări nu pot fi justificate și nu rezultă din evaluarea părților cu privire la temeinicia a însuși dreptului exclusiv” [considerentul (1137) al deciziei atacate].

115 În această privință, trebuie să se arate că existența unei „plăți inverse”, cu alte cuvinte a unei plăți efectuate de societatea producătoare de medicamente originale către societățile producătoare de medicamente generice, este de două ori suspectă în cadrul unui acord amiabil. Astfel, în primul rând, trebuie amintit că brevetul urmărește recompensarea efortului creativ al inventatorului, care îi permite să beneficieze de un profit just din investiția sa, și că, așadar, un brevet valid trebuie să permită în principiu un transfer de valoare către titularul său – de exemplu, prin intermediul unui acord de licență, iar nu invers. În al doilea rând, existența unei plăți inverse instituie o suspiciune față de faptul că acordul amiabil este întemeiat pe recunoașterea de către părțile la acord a validității brevetului în cauză.

116 Cu toate acestea, doar prezența unei plăți inverse nu poate permite să se concluzioneze că există o restrângere prin obiect. Astfel, nu se poate exclude ca anumite plăți inverse să fie justificate, atunci când sunt inerente soluționării amiabile a litigiului în discuție. În ipoteza în care o plată inversă nejustificată intervine la încheierea acordului amiabil, atunci societatea producătoare de medicamente generice trebuie să fie considerată că este stimulată prin această plată să se supună clauzelor de necomercializare și de necontestare și trebuie să se concluzioneze că există o restrângere prin obiect. În această ipoteză, restrângerile aduse concurenței care sunt introduse de clauzele de necomercializare și de necontestare nu mai sunt legate de brevet și de acordul amiabil, ci se explică prin acordarea unui avantaj care stimulează societatea producătoare de medicamente generice să renunțe la eforturile sale concurențiale.

117 Trebuie arătat că, deși nici Comisia, nici instanța Uniunii nu au competența să se pronunțe asupra validității brevetului, nu este mai puțin adevărat că, în cadrul competențelor fiecăreia dintre ele și fără a se pronunța asupra validității intrinseci a brevetului, aceste instituții pot să constate existența unei utilizări anormale a acestuia, care nu are legătură cu obiectul său specific (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 februarie 1968, Parke, Davis and Co., 24/67, EU:C:1968:11, p. 109 și 110, și Hotărârea din 31 octombrie 1974, Centrafarm și de Peijper, 15/74, EU:C:1974:114, punctele 7 și 8; a se vedea de asemenea prin analogie Hotărârea din 6 aprilie 1995, RTE și ITP/Comisia, C-241/91 P și C-242/91 P, EU:C:1995:98, punctul 50, și Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții, C-403/08 și C-429/08, EU:C:2011:631, punctele 104-106).

118 Or, faptul de a stimula un concurent să accepte clauze de necomercializare și de necontestare, în sensul descris la punctul 116 de mai sus, sau corolarul acestora și faptul de a se supune unor asemenea clauze ca urmare a unui stimulent constituie o utilizare anormală a brevetului.

119 Astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat în considerentul (1137) al deciziei atacate, „dreptul brevetelor nu prevede un drept de a plăti concurenții săi reali sau potențiali pentru ca aceștia să rămână în afara pieței sau să se abțină să conteste un brevet înainte de a intra pe piață”. De asemenea, tot potrivit Comisiei, „titularii de brevete nu sunt autorizați să plătească societăți producătoare de medicamente generice pentru a le menține în afara pieței și a reduce riscurile datorate concurenței, indiferent dacă această plată este efectuată în cadrul unui acord amiabil în materia brevetelor sau printr-un alt mijloc” [considerentul (1141) al deciziei atacate]. În sfârșit, Comisia a adăugat în mod întemeiat că „plata sau stimularea în alt mod a concurenților potențiali să rămână în afara pieței nu [a făcut] parte din niciun drept aferent brevetelor și nu [a corespuns] niciunuia dintre motivele prevăzute de dreptul brevetelor pentru respectarea brevetelor” [considerentul (1194) al deciziei atacate].

120 În cazul în care se constată un stimulent, părțile nu se mai pot prevala de recunoașterea lor, în cadrul acordului amiabil, a validității brevetului. Faptul că validitatea brevetului este confirmată de o instanță judecătorească sau administrativă nu are nicio importanță în această privință.

121 Așadar, stimularea, iar nu recunoașterea validității brevetului de către părțile la acordul amiabil este cea care trebuie luată în considerare ca fiind adevărata cauză a restrângerilor aduse concurenței, instituite prin clauze de necomercializare și de necontestare (a se vedea punctul 112 de mai sus), care, fiind în acest caz lipsite de orice legitimitate, prezintă în consecință un grad de nocivitate pentru buna funcționare a concurenței suficient pentru a fi reținută o calificare de restrângere prin obiect.

122 În prezența unui stimulent, acordurile în discuție trebuie privite astfel ca fiind acorduri de excludere de pe piață, în care întreprinderile care rămân plătesc indemnizații întreprinderilor care se retrag. Or, asemenea acorduri constau în realitate într-o preluare a concurenței, astfel cum reiese din Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, punctele 8 și 31-34), și din concluziile avocatului general Trstenjak prezentate în cauza Beef Industry Development Society și Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:467, punctul 75), citate îndeosebi în considerentele (1139) și (1140) ale deciziei atacate. În plus, excluderea concurenților de pe piață este o formă extremă de împărțire a pieței și de limitare a producției (Hotărârea din 8 septembrie 2016, Lundbeck/Comisia, T-472/13, atacată cu recurs, EU:T:2016:449, punctul 435), care prezintă, într-un context precum cel al acordurilor în litigiu, un grad de nocivitate cu atât mai ridicat cu cât societățile excluse sunt societăți producătoare de medicamente generice a căror intrare pe piață este în principiu favorabilă concurenței și, mai mult, contribuie la interesul general de asigurare a îngrijirilor de sănătate la un cost mai mic. În sfârșit, această excludere este consolidată în acordurile în litigiu prin imposibilitatea societății producătoare de medicamente generice să conteste brevetul în litigiu.

123 Rezultă din toate cele de mai sus că, în contextul acordurilor de soluționare amiabilă a litigiilor referitoare la brevete, calificarea de restrângere a concurenței prin obiect presupune prezența în cadrul acordului amiabil atât a unui avantaj stimulativ în privința societății producătoare de medicamente generice, cât și o limitare corelativă a eforturilor acesteia de a face concurență societății producătoare de medicamente originale. În cazul în care sunt îndeplinite aceste două condiții, constatarea unei restrângeri a concurenței prin obiect se impune, având în vedere gradul de nocivitate a acordului astfel încheiat pentru buna funcționare a concurenței.

124 Prin Hotărârile pronunțate astăzi, Servier și alții/Comisia (T-691/14) și Niche Generics/Comisia (T-701/14), Tribunalul a statuat că aceste două condiții erau reunite, în special că Comisia a considerat în mod întemeiat că suma de 11,8 milioane GBP plătită Niche de Servier în temeiul acordului amiabil încheiat între aceste două societăți era un stimulent destinat să îndepărteze Niche de pe piață și că acest acord constituia o restrângere a concurenței prin obiect.

125 În consecință, motivul invocat în ședință de Biogaran ca răspuns la întrebarea scrisă adresată de Tribunal referitoare la acordul amiabil, întemeiat pe faptul că acest acord nu ar constitui o încălcare a articolului 101 TFUE, poate fi doar respins, fără a fi necesară pronunțarea asupra admisibilității sale.

b) Cu privire la existența unui avantaj stimulativ constituit prin acordul Biogaran

126 Biogaran susține că acordul Biogaran nu ar fi o stimulare suplimentară pentru a încuraja Niche să încheie acordul amiabil, ci un acord comercial autonom încheiat în condițiile pieței.

127 În această privință, reiese din articolul 2 din Regulamentul nr. 1/2003, precum și dintr-o jurisprudență constantă că, în domeniul dreptului concurenței, în cazul unui litigiu privind existența unei încălcări, revine Comisiei obligația de a face dovada încălcărilor pe care le constată și de a stabili elementele de probă de natură să demonstreze, corespunzător cerințelor legale, existența faptelor constitutive ale unei

încălcări (Hotărârea din 17 decembrie 1998, Baustahlgewebe/Comisia, C-185/95 P, EU:C:1998:608, punctul 58, și Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, punctul 86; a se vedea de asemenea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 91 și jurisprudența citată).

128 În acest context, existența unei îndoieli a instanței trebuie interpretată în favoarea întreprinderii căreia îi este adresată decizia de constatare a unei încălcări. Prin urmare, instanța nu poate concluziona că existența încălcării în cauză a fost dovedită de Comisie corespunzător cerințelor legale dacă există încă o îndoială cu privire la acest aspect, în special în cazul unei acțiuni prin care se solicită anularea unei decizii de aplicare a unei amenzi (a se vedea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 92 și jurisprudența citată).

129 Într-adevăr, trebuie să se țină seama de prezumția de nevinovăție, astfel cum aceasta rezultă în special din articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Având în vedere natura încălcărilor în cauză, precum și natura și gradul de severitate ale sancțiunilor aferente acestora, principiul prezumției de nevinovăție se aplică în special procedurilor referitoare la încălcări ale normelor de concurență aplicabile întreprinderilor care pot conduce la aplicarea unor amenzi sau a unor penalități cu titlu cominatoriu (a se vedea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 93 și jurisprudența citată).

130 În plus, trebuie să se țină seama de atingerea semnificativă adusă reputației pe care o reprezintă, pentru o persoană fizică sau juridică, constatarea că a fost implicată într-o încălcare a normelor de concurență (a se vedea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 95 și jurisprudența citată).

131 Astfel, Comisia trebuie să furnizeze dovezi precise și concordante pentru a dovedi existența încălcării și pentru a avea convingerea fermă că pretinsele încălcări constituie restrângeri ale concurenței în sensul articolului 101 alineatul (1) TFUE (a se vedea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 96 și jurisprudența citată).

132 Trebuie să se sublinieze că nu este necesar ca fiecare dintre probele prezentate de Comisie să corespundă acestor criterii în legătură cu fiecare element al încălcării. Astfel, seria de indicii invocată de instituție, apreciată în mod global, poate să îndeplinească această cerință (a se vedea Hotărârea din 12 aprilie 2013, CISAC/Comisia, T-442/08, EU:T:2013:188, punctul 97 și jurisprudența citată).

133 Existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie să fie dedusă uneori chiar din anumite coincidențe și indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență (Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctul 57).

134 De exemplu, dacă un comportament paralel, privit individual, nu poate fi identificat cu o practică concertată, el este totuși susceptibil să constituie un indiciu serios al acesteia atunci când determină condiții de concurență care nu corespund condițiilor normale ale pieței (Hotărârea din 14 iulie 1972, Farbenfabriken Bayer/Comisia, 51/69, EU:C:1972:72, punctul 25).

135 De asemenea, prezența unui acord accesoriu, potrivit expresiei utilizate de Comisie în considerentul (1190) al deciziei atacate, poate constitui, în privința unui acord de soluționare amiabilă a unui litigiu în materie de brevete, un indiciu serios al existenței unui stimulent și, în consecință, a unei restrângeri a concurenței prin obiect.

136 În această privință, trebuie să se arate că acordul Biogaran a fost considerat de Comisie un „acord accesoriu”, potrivit expresiei utilizate de Comisie în considerentul (1190) al deciziei atacate. În considerentele (1349) și (1351) ale deciziei menționate, Comisia a apreciat astfel că, prin intermediul

acordului Biogaran care, în opinia sa, era legat de acordul amiabil, Servier a furnizat Niche un stimulent suplimentar pentru a o încuraja să încheie acordul amiabil și că existența unui asemenea stimulent rezulta din anumite elemente care indicau că acordul Biogaran nu a fost încheiat în condiții comerciale de concurență deplină.

137 Trebuie să se precizeze că un acord accesoriu este un acord comercial obișnuit „asociat” unui acord de soluționare amiabilă a unui litigiu, care conține clauze ce au, prin ele însele, un caracter restrictiv. O asemenea asociere există în special atunci când ambele acorduri sunt încheiate în aceeași zi, atunci când sunt legate din punct de vedere juridic, caracterul obligatoriu al unuia dintre acorduri fiind condiționat de încheierea celuilalt acord sau atunci când, având în vedere contextul în care au fost încheiate, Comisia este în măsură să demonstreze că sunt indisociabile. Se poate adăuga că, cu cât apropierea în timp între încheierea acordurilor este importantă, cu atât Comisiei îi va fi mai ușor să demonstreze acest caracter indisociabil. Faptul că acordul amiabil și acordul accesoriu au fost încheiate în aceeași zi sau că există o legătură contractuală între ele este un revelator că aceste acorduri se integrează în același ansamblu contractual. Astfel, dacă aceste acorduri nu ar fi încheiate în aceeași zi (și în lipsa unei legături contractuale între ele), una dintre părțile la negociere ar acorda celeilalte părți tot ceea ce dorește, fără nicio certitudine a faptului că îi va reveni în final contrapartida așteptată. Această legătură temporală sau juridică între cele două acorduri constituie deopotrivă un indiciu al faptului că au făcut obiectul unei negocieri comune.

138 Or, acordul accesoriu este un acord comercial obișnuit care ar putea exista în mod autonom, fără ca soluționarea amiabilă a unui litigiu să fie pusă în discuție. Reciproc, încheierea unui acord amiabil nu impune încheierea concomitentă a unui acord comercial. Astfel, asocierea celor două acorduri nu este necesară. Mai mult, ea nu poate fi justificată prin soluționarea amiabilă a unui litigiu, deoarece acordul accesoriu nu are ca obiect să se ajungă la o asemenea soluționare, ci să se realizeze o operațiune comercială.

139 Pe de altă parte, un acord accesoriu implică între părți transferuri de valoare, de natură financiară sau nu. El poate implica în special transferuri de valoare de la titularul brevetului sau de la filiala cu care constituie aceeași entitate economică către societatea producătoare de medicamente generice. Există astfel un risc ca asocierea unui acord comercial cu un acord amiabil care conține clauze de necomercializare și de necontestare care au, prin ele însele, un caracter de restrângere a concurenței să urmărească în realitate, sub acoperirea unei operațiuni comerciale care ia forma, după caz, a unui aranjament contractual complex, să stimuleze societatea producătoare de medicamente generice să se supună, prin intermediul unui transfer de valoare prevăzut de acordul accesoriu, acestor clauze.

140 În consecință, împrejurarea că un acord comercial, care în mod normal nu are ca obiect soluționarea amiabilă a unui litigiu și prin care se efectuează un transfer de valoare de la societatea producătoare de medicamente originale sau de la filiala cu care această societate constituie aceeași entitate economică la societatea producătoare de medicamente generice, este, în condițiile expuse la punctul 137 de mai sus, asociat cu un acord de soluționare amiabilă a unui litigiu, care conține clauze de restrângere a concurenței, constituie un indiciu serios al existenței unei plăți inverse.

141 Totuși, indiciul serios menționat la punctul precedent nu este suficient, iar Comisia trebuie, așadar, să îl confirme prin furnizarea altor elemente concordante care să permită concluzia existenței unei plăți inverse. O asemenea plată, în contextul specific al acordurilor accesorii, corespunde acelei părți a plății efectuate de societatea producătoare de medicamente originale care depășește valoarea „normală” a bunului schimbat (sau eventual părții valorii „normale” a bunului schimbat care depășește plata efectuată de societatea producătoare de medicamente generice).

142 În prezentul litigiu, pentru a constata că acordul Biogaran a servit ca stimulent suplimentar pentru Niche, Comisia a arătat în considerentul (1351) al deciziei atacate, întemeindu-se pe mai multe indicii, că acest acord „nu [fusese] încheiat în condiții comerciale de concurență deplină” și că „nu era o practică comercială normală”.

143 În această privință, trebuie să se arate că noțiunea „condiții de concurență normale” cu care se aseamănă noțiunea „condiții comerciale de concurență deplină”, chiar dacă nu este utilizată în materia înțelegerilor, nu este necunoscută în dreptul concurenței, deoarece este utilizată, desigur, în domeniul specific al ajutoarelor de stat pentru a se stabili dacă un stat s-a comportat ca un investitor privat (Hotărârea din 2 septembrie 2010, Comisia/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, punctul 68), cu alte cuvinte, dacă avantajul acordat întreprinderilor în cauză constituie remunerarea normală a unei contrapartide obținute de stat. Această noțiune poate, așadar, să constituie prin analogie un parametru de referință pertinent atunci când trebuie să se stabilească dacă două întreprinderi care au încheiat o tranzacție comercială au procedat în acest mod pe baza unor considerații limitate la valoarea economică a bunului schimbat, de exemplu la perspectivele sale de rentabilitate și, deci, la condițiile normale ale pieței.

144 În prezența unor indicii sau a unor elemente de probă invocate de Comisie care îi permit să considere că acordul accesoriu nu a fost încheiat în condiții normale de piață, părțile la acorduri pot să prezinte propria versiune a faptelor, susținându-și afirmațiile prin elemente care sunt în măsură să furnizeze și care permit să se considere că acordul comercial, deși este asociat cu acordul amiabil, se justifică prin alte motive decât excluderea unui concurent printr-o plată inversă. Părțile la acorduri pot în acest fel să arate că acordul accesoriu a fost încheiat în condițiile pieței, evidențiind elemente adecvate întemeiate, de exemplu, pe uzanțele industriale și comerciale din acel sector sau pe împrejurările specifice cauzei.

145 Având în vedere toate elementele de care dispune și, eventual, lipsa unei explicații sau lipsa unei explicații plauzibile care să fie dată de părțile la acorduri, Comisia poate avea temei să constate, la capătul unei aprecieri globale, că acordul accesoriu nu a fost încheiat în condiții normale de piață, cu alte cuvinte plata efectuată de societatea producătoare de medicamente originale depășește valoarea bunului schimbat (sau că valoarea bunului cedat societății producătoare de medicamente generice depășește plata efectuată de aceasta). În aceste condiții, Comisia poate să concluzioneze că există o plată inversă.

146 Or, o plată inversă, dacă nu are ca obiect compensarea unor costuri inerente soluționării amiabile, constituie, prin urmare, un avantaj stimulativ (a se vedea punctul 116 de mai sus). Este cazul unei plăți rezultate dintr-un acord accesoriu care nu are ca obiect soluționarea amiabilă a unui litigiu, ci realizarea unei tranzacții comerciale (a se vedea punctul 138 de mai sus).

147 Totuși, părțile la acorduri pot însă să invoce caracterul nesemnificativ al avantajului în discuție, a cărui valoare ar fi insuficientă pentru a fi considerat corespunzător unui stimulent semnificativ de acceptare a clauzelor de restrângere a concurenței prevăzute de acordul de soluționare.

148 În acest moment, principiile expuse la punctele precedente trebuie aplicate împrejurărilor specifice ale prezentului litigiu.

149 În speță, este cert că Biogaran a plătit Niche suma de 2,5 milioane GBP. Această plată rezulta din acordul Biogaran, potrivit căruia Niche se angaja să transfere Biogaran unele dosare pentru produse, precum și o AIP privind produse care nu aveau legătură cu perindoprilul.

150 Deși, pe plan formal, acordul Biogaran și acordul amiabil dintre Servier și Niche sunt acte juridice distincte, guvernate de legi diferite și care nu intră sub incidența aceleiași jurisdicții, mai multe elemente demonstrează existența unei legături între aceste două acorduri.

151 Comisia a arătat în mod întemeiat în considerentul (1351) al deciziei atacate că cronologia acordurilor era unul dintre elementele care permit să se constate existența unei asemenea legături între ele. Astfel, aceste acorduri au fost încheiate în aceeași zi. În plus, datele plăților stabilite de cele două acorduri erau aceleași, și anume cel târziu la 14 februarie 2005 și la 5 octombrie 2005, fiind ulterioare doar plățile aferente aprovizionării cu medicamente, care era prevăzută de acordul Biogaran.

152 Comisia, întemeindu-se în special pe declarația dată de Niche la 15 iunie 2011, a arătat de asemenea în mod just că acordul Biogaran a fost negociat în același timp cu acordul amiabil. Deși ulterior, la sfârșitul procedurii administrative, Niche a nuanțat această declarație, prezentând mai multe documente care indicau unele discuții referitoare la licență cu aproximativ doi ani înainte de începutul discuțiilor referitoare la soluționarea amiabilă, această poziție a Niche, într-un moment în care această societate avea cunoștință de obiecțiunile formulate împotriva sa, nu are aceeași forță probantă ca declarațiile sale precedente.

153 În continuare, deși Comisia nu neagă faptul că Biogaran și Niche se aflau efectiv în contact în legătură cu produsul A chiar înainte de a începe diferendul dintre Servier și Niche, niciun element din dosar nu permite să susțină afirmația formulată de reclamantă, potrivit căreia acest diferend avea ca efect paralizarea negocierilor dintre Niche și Biogaran. În această privință, un e-mail din 4 februarie 2005 denotă că negocierile în vederea încheierii acordului Biogaran erau foarte avansate la acea dată, în timp ce litigiul dintre Niche și Servier era în curs de desfășurare și a fost soluționat abia la 8 februarie 2005. Caracterul simultan al negocierilor constituie un indiciu puternic al existenței unei legături între cele două acorduri.

154 Pe de altă parte, deși cele două acorduri nu au aceiași semnatari și au fost semnate la Paris, în cazul acordului Biogaran, și, respectiv, la Londra, în cazul acordului amiabil dintre Servier și Niche, ele au avut parțial aceiași negociatori. Pe de o parte, domnul M., unul dintre directorii Niche, a participat la negocierile celor două acorduri. Pe de altă parte, din e-mailul din 4 februarie 2005, trimis de avocatul Biogaran directorului Niche, reiese că persoana care a negociat acordul cu Niche pe seama Biogaran era de asemenea semnatarul scrisorii de punere în întârziere pe care Servier a trimis-o Matrix la 7 februarie 2005, cu o zi înainte de încheierea acordului amiabil dintre Servier și Matrix. Astfel cum arată Comisia, este probabil ca această persoană să fi avut cunoștință de acordul amiabil cu Niche, având în vedere legăturile existente între acordul amiabil dintre Servier și Niche și acordul Matrix. Același e-mail a fost trimis în copie directoarei juridice a grupului Servier, deși privea un contract referitor la Biogaran.

155 În sfârșit, Comisia susține în mod întemeiat că faptul că plățile efectuate de Biogaran, aferente aprovizionării cu medicamente, iar nu transferului unor dosare pentru produse, transfer care constituia motivul existenței acordului Biogaran, sunt ulterioare, confirmă existența unei legături între acorduri. Într-adevăr, transferul dosarelor constituie însăși esența acordului de licență, iar nu furnizarea de produse de către Niche. Astfel, caracterul simultan al plății sumei de 2,5 milioane GBP, în contrapartida dosarelor pentru produse, și al plății sumei de 11,8 milioane GBP, prevăzută de acordul amiabil, susține existența unei legături între cele două acorduri.

156 Din dezvoltările precedente (punctele 150-155 de mai sus) rezultă că acordul Biogaran constituie un acord accesoriu, legat de acordul amiabil. Împrejurarea că acest acord, prin intermediul căruia este efectuat un transfer de valoare în favoarea Niche, este asociat cu acordul de soluționare amiabilă a litigiului dintre Servier și Niche, în timp ce acest acord accesoriu se prezintă ca fiind un acord comercial obișnuit care nu are ca obiect soluționarea amiabilă a unui litigiu, constituie un indiciu serios al faptului că transferul de valoare în discuție nu este doar contrapartida bunului schimbat în cadrul acordului accesoriu, ci implică și o plată inversă (în sensul acestei expresii în materia acordurilor accesorii).

157 În plus, Comisia a reținut mai multe indicii concordante care susțin constatarea existenței unei plăți inverse.

158 Mai întâi, Comisia, pentru a susține că contrapartidele obținute de Biogaran nu puteau fi evaluate la suma de 2,5 milioane GBP, a arătat în mod întemeiat că această valoare era mult superioară sumei plătite de Biogaran unei alte societăți producătoare de generice, societatea A., pentru a dobândi mai multe dosare privind produsul A sub formă de comprimate având dozări diferite. Într-adevăr,

Biogaran a plătit în total societății A. suma de 330 000 de euro în temeiul celor două acorduri privind produsul A, și anume o sumă mult inferioară sumei de 2,5 milioane GBP, chiar dacă aceasta includea și produsul B, și produsul C.

159 În continuare, tot în mod întemeiat, Comisia a precizat că lipsa unei clauze din acordul Biogaran, spre deosebire de acordul cu societatea A., care să permită Biogaran să solicite rambursarea sumelor plătite Niche în cazul în care nu erau obținute AIP, era un indiciu că acest acord nu era destinat să încurajeze Biogaran să solicite aceste AIP și nu avea natura unui acord comercial obișnuit.

160 În sfârșit, Comisia a putut să arate în mod întemeiat că Niche a menționat în mai multe rânduri în cursul procedurii administrative că acordul Biogaran îi fusese propus de Servier pentru a-i da întreaga compensație convenită în schimbul încheierii acordului amiabil global cu Servier. Reiese deopotrivă dintr-un proiect de acord amiabil între Servier și Niche, anexat la memoriul în apărare, care conține lista plăților ce urmau să fie efectuate, că o plată de 2,5 milioane GBP era avută în vedere în beneficiul Niche în legătură cu ramipril, unul dintre produsele vizate de acordul Biogaran. Astfel cum Comisia susține în mod întemeiat, din cuprinsul e-mailului din 4 februarie 2005 menționat deja (a se vedea în special punctul 154 de mai sus) reiese în plus că părțile la acordul Biogaran au convenit asupra plății de 2,5 milioane GBP înainte chiar să fie negociată și stabilită de cocontractanți contrapartida pentru Biogaran a unei asemenea sume. De altfel, chiar Niche a subliniat în cursul procedurii administrative, înainte de a reveni asupra acestei declarații, că acordul Biogaran nu intra sub incidența unei practici comerciale obișnuite și că amploarea plății era un element al acordului amiabil [considerentul (562) al deciziei atacate].

161 Or, reclamanta nu prezintă niciun element precis care să permită să se demonstreze că dobândirea, în schimbul sumei de 2,5 milioane GBP, a dosarelor pentru produse deținute de Niche putea fi considerată în mod rezonabil că constituie o investiție rentabilă (pentru a urma analogia cu noțiunea „investitor privat în economia de piață”, inițiată la punctul 143 de mai sus, a se vedea punctul 84 din Hotărârea din 12 decembrie 2000, Alitalia/Comisia, T-296/97, EU:T:2000:289, în care se arată că comportamentul unui investitor privat în economia de piață este ghidat de perspective de rentabilitate) sau, cel puțin, de natură să confere dobânditorului dosarelor pentru produse venituri susceptibile să compenseze costul lor ridicat de achiziționare.

162 Mai mult, niciun element din dosar nu permite explicarea modului în care dosarele deținute de Niche erau susceptibile să confere dobânditorului lor profituri care puteau să compenseze un asemenea cost de achiziționare. În această privință, trebuie să se sublinieze că cifra de afaceri totală realizată de Biogaran în urma acordului s-a ridicat doar la o sumă cuprinsă între 100 000 și 200 000 de euro.

163 Se poate arăta în plus că nu reiese din niciun înscris din dosar că, înainte de a încheia acordul Biogaran, reclamanta solicitase Niche ca aceasta să îi transmită toate datele necesare pentru a se asigura că prețul cerut în schimbul dosarelor pentru produsele în discuție nu era supraevaluat în raport cu rentabilitatea lor previzibilă.

164 Din cele ce precedă rezultă, având în vedere toate elementele care au fost discutate în fața Tribunalului, că Comisia a demonstrat corespunzător cerințelor legale existența unei plăți inverse care nu era inerentă soluționării amiabile a litigiului în discuție (a se vedea punctul 146 de mai sus). Prin urmare, Comisia a concluzionat în mod întemeiat că plata către Niche efectuată în cadrul acordului Biogaran, în cuantum de 2,5 GBP, constituia un avantaj stimulativ suplimentar, iar nu o tranzacție în condițiile normale ale pieței.

165 În sfârșit, trebuie să se arate, având în vedere considerațiile prezentate în cuprinsul punctelor de mai sus, că nu este demonstrat caracterul nesemnificativ al avantajului în discuție, a cărui valoare ar fi astfel insuficientă pentru a fi apreciat ca fiind un stimulent semnificativ pentru acceptarea clauzelor de restrângere a concurenței prevăzute de acordul de soluționare (a se vedea punctul 147 de mai sus).

166 Această concluzie nu este susceptibilă să fie repusă în discuție prin celelalte argumente ale reclamantei.

167 În primul rând, în răspunsul la expunerea faptelor, Biogaran a susținut că „nerambursarea sumelor [pe care le-a] plătit […] în cazul în care nu erau obținute AIP era intenționată din partea Niche și urmărea [ca Biogaran să facă] ceea ce este necesar pentru obținerea unor asemenea AIP pentru a genera o cifră de afaceri profitabilă pentru Niche”.

168 Totuși, acest argument, reluat de Biogaran în acțiunea pe care a formulat-o, nu poate fi admis. Astfel, structura acestui acord nu creează o garanție că Biogaran urma să solicite AIP și să se aprovizioneze de la Niche, din moment ce plata trebuia să fie efectuată către Niche înainte de a se ști dacă Biogaran urma să obțină acele AIP. Comisia subliniază în mod întemeiat că obligațiile contractuale ale Biogaran nu includeau obligația de a solicita AIP pe baza dosarelor transferate (articolele 2.2 și 3 din acordul Biogaran). În plus, chiar dacă Biogaran nu obținea acele AIP în termen de 18 luni de la data intrării în vigoare a acordului, acesta trebuia să fie reziliat în mod automat și nicio parte nu avea dreptul la o despăgubire. Mai mult, Biogaran nu trebuia să respecte nicio exclusivitate din moment ce putea solicita AIP pe baza altor dosare decât cele transferate de la Niche.

169 Deși Biogaran a menționat în răspunsul său la expunerea faptelor alte acorduri pe care le semnase, care nu conțineau clauza de rambursare, aceste acorduri conțineau plăți având mai multe scadențe, iar plățile erau considerabil inferioare plății unice de 2,5 milioane GBP în discuție în prezenta cauză.

170 În al doilea rând, reclamanta arată că acordul Biogaran urmărea să îi garanteze o a doua sursă de aprovizionare cu produs A.

171 Acest argument nu poate fi admis.

172 Astfel, în luna decembrie a anului 2004, reclamanta semnase deja cu societatea A. un acord de aprovizionare cu produs A, înainte de acordul în discuție. De asemenea, în urma unui audit efectuat în luna martie a anului 2005 privind dosarul pentru produs deținut de Niche având ca obiect produsul A sub formă de comprimate de 10 mg, ale cărui formă și dozare nu erau reglementate de acordul cu societatea A., Biogaran a constatat că dosarul avea foarte multe lipsuri în privința părții analitice. Astfel, Comisia susține în mod întemeiat că, având în vedere aceste elemente, este surprinzător că Biogaran a acceptat o sumă considerabil mai ridicată pentru acest dosar în comparație cu dosarul societății A. Deși Biogaran precizează că produsul A i-a generat o cifră de afaceri mai mare de 79 de milioane de euro începând cu anul 2007, din considerentul (569), care nu este contestat de Biogaran, reiese că cifra de afaceri globală realizată de Biogaran cu acordul Biogaran a rămas inferioară valorii de 200 000 de euro.

173 În al treilea rând, în ceea ce privește dosarul produsului B, Biogaran nu contestă că ea și Bioglan (devenită Niche) au încheiat în anul 2001 un acord comercial privind compusul principal al produsului B, de 5 mg și de 10 mg, care, în mod contrar acordului Biogaran, prevedea o plată rambursabilă în cazul în care nu erau obținute AIP. Trebuie să se rețină că împrejurarea că acordul Biogaran nu prevedea o asemenea garanție de rambursare, astfel cum era prevăzută în acordul anterior încheiat între Bioglan și Biogaran, confirmă că transferul dosarului produsului B nu corespunde unei tranzacții efectuate în condițiile normale ale pieței.

174 În al patrulea rând, în ceea ce privește dosarul produsului C, Biogaran recunoaște că dosarul pentru produs deținut de Niche nu a fost utilizat și că Biogaran a continuat relația sa de afaceri cu Disphar. De asemenea, acest dosar a fost transferat abia în luna ianuarie a anului 2007, în timp ce acordul Biogaran era deja reziliat, în lipsa obținerii AIP și după ce Niche primise deja întreaga sumă plătită, nerambursabilă. Comisia susține în mod întemeiat că nu este credibil ca Biogaran să fi plătit o sumă atât de importantă în timp ce avea deja un contract de aprovizionare de mai mulți ani cu Disphar și că simpla împrejurare că reînnoirea acordului Disphar fusese nesigură nu justifica o asemenea tranzacție.

175 În rest, chiar dacă se presupune că Biogaran a urmărit și obiective legitime prin dobândirea dosarelor pentru produse care erau deținute de Niche, trebuie amintit că simpla împrejurare că un acord urmărește și obiective legitime nu poate fi suficientă să se opună unei calificări de restrângere a concurenței prin obiect (Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ International Belgium și alții/Comisia, 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, EU:C:1983:310, punctul 25, Hotărârea din 6 aprilie 2006, General Motors/Comisia, C-551/03 P, EU:C:2006:229, punctul 64, și Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, punctul 21).

176 În sfârșit, reclamanta susține că Comisia nu a demonstrat existența unor intenții anticoncurențiale din partea Biogaran.

177 În această privință, reiese din considerentul (577) al deciziei atacate, care nu este contestat în mod serios de Biogaran, că plățile prevăzute de acordurile amiabile încheiate de Servier cu Niche și cu Matrix au fost negociate și împărțite în mod egal între Niche și Matrix, deși Matrix dorea să primească mai mult decât Niche. Comisia susține în mod întemeiat că acordul Biogaran permitea, sub acoperirea unei tranzacții aparent obișnuite, să majoreze contribuția plătită Niche de grupul Servier, cu ținerea la distanță în același timp a Matrix. De altfel, Niche a confirmat că suma de 2,5 milioane GBP făcea parte din „total overall compensation” de 15,7 milioane GBP negociată între Niche și Servier [considerentul (560) al deciziei atacate]. Deși Comisia nu prezintă elemente de probă suplimentare cu privire la motivele care au determinat Servier să recurgă la Biogaran pentru a stimula Niche, elementele pe care le-a reunit constituie o serie de indicii care dovedesc existența unei legături indisociabile între plata de 2,5 milioane GBP și plata principală efectuată de Servier către Niche în cadrul acordului amiabil.

178 În orice caz, trebuie să se arate că intenția părților nu constituie un element necesar pentru a determina caracterul restrictiv al unui tip de coordonare între întreprinderi (Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 118).

179 Din cele ce precedă rezultă că în mod întemeiat Comisia a putut să concluzioneze că plata efectuată către Niche în cadrul acordului Biogaran, în cuantum de 2,5 milioane GBP, constituia un avantaj stimulativ suplimentar.

180 Trebuie să se adauge că stimulentul suplimentar este suficient de decisiv, în sensul că a determinat decizia luată de Niche de a nu intra pe piața perindoprilului. Astfel, în considerentul (577) al deciziei atacate, Comisia a arătat, fără ca acest aspect să fie contestat în mod serios, că sumele care făceau obiectul acordurilor amiabile încheiate între Servier și Niche, respectiv, Matrix, au fost inițial împărțite în mod egal, însă plata efectuată de Biogaran către Niche a permis în final majorarea contribuției plătite de grupul Servier acestei societăți, fără ca Matrix să realizeze acest lucru. Mai mult, însăși Niche a confirmat că plata suplimentară făcea parte din „total overall compensation” pe care o negociase cu Servier. Având în vedere aceste elemente, trebuie să se concluzioneze că, în lipsa acordului Biogaran, probabil că Niche nu ar fi încheiat acordul amiabil. Prin urmare, acțiunea combinată a Servier și a filialei sale este cea care a permis materializarea unei restrângeri a concurenței.

181 Astfel, această constatare, privită individual, permite să se concluzioneze că a existat o restrângere a concurenței prin obiect la care Biogaran a participat în mod direct. Împrejurarea că Biogaran nu era concurent al Niche la momentul faptelor, chiar dacă se presupune că este dovedită, nu are efect asupra acestei concluzii. După cum a statuat Curtea, o societate poate participa la o înțelegere fără să fie în mod obligatoriu activă pe piața vizată de restrângerea concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 34).

182 Argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că acordul Biogaran nu conține vreo clauză anticoncurențială nu poate fi invocat, având în vedere elementele de mai sus. Astfel, această constatare nu are ca efect retragerea din acord a naturii sale cu adevărat restrictive în sensul că motivul existenței acestui acord este de a constitui un supliment la acordul amiabil care conține asemenea clauze.

183 În sfârșit, împrejurarea că Comisia nu a luat în considerare plata de 2,5 milioane GBP în calculul cuantumului amenzii aplicate Niche nu este de natură să demonstreze că acordul Biogaran nu constituia un transfer de valoare suplimentar destinat să stimuleze Niche să încheie acordul amiabil. Astfel, în răspunsul la o întrebare adresată de Tribunal, Comisia a precizat că luarea în considerare a acestei sume nu era necesară pentru a garanta efectul disuasiv al amenzii aplicate Niche, ținând seama în special de dimensiunea modestă și de situația Niche. Chiar dacă se presupune că neluarea în considerare a acestei sume în calculul cuantumului amenzii aplicate Niche rezultă dintr-o simplă ignorare din partea Comisiei, această omisiune rămâne în orice caz fără efecte asupra constatării efectuate în mod întemeiat în decizia atacată, potrivit căreia acordul Biogaran consolida restrângerea concurenței rezultată din acordul amiabil.

184 Rezultă din toate cele ce precedă că prezentul motiv trebuie respins.

B. Cu privire la motivul întemeiat pe erori de drept săvârșite prin faptul că decizia atacată nu ar demonstra participarea Biogaran la o anumită încălcare a normelor de concurență

1. Argumentele părților

a) Cu privire la caracterul ilicit al acordului Biogaran

185 Reclamanta arată că acordul Biogaran nu presupune, în sine, după cum mărturisește chiar Comisia, niciun caracter ilicit. Într-adevăr, clauzele acestui acord nu ar fi făcut obiectul niciunei critici în decizia atacată care, de altfel, i-ar consacra doar șase pagini. În acest fel, Biogaran ar fi fost sancționată pentru un acord care nu ar conține nicio restrângere a concurenței, astfel încât simpla sa semnare de către Biogaran nu ar putea fi sancționată în temeiul articolului 101 TFUE. Răspunderea Biogaran ar fi legată strict de caracterul pretins ilicit al acordului amiabil, pe care nu l-a semnat, cu toate că, în decizia atacată, s-ar recunoaște, în considerentul (1351), că „acordul amiabil și acordul Biogaran sunt acte juridice distincte”.

186 Întemeindu-se pe Concluziile avocatului general Wahl prezentate în cauza AC-Treuhand/Comisia (C-194/14 P, EU:C:2015:350), reclamanta arată că, pentru a fi parte la o înțelegere care are un obiect sau efecte de restrângere a concurenței, este necesar ca întreprinderea în cauză să poată reprezenta o presiune concurențială asupra celorlalți participanți la înțelegere, împrejurare care nu ar fi incidentă în speță din moment ce Biogaran nu era concurent al Niche la momentul faptelor.

187 Comisia apreciază că acordul Biogaran nu poate fi examinat în mod independent de acordul amiabil, de care nu poate fi separat. Comisia ar fi arătat deja în decizia atacată, în considerentele (1351) și (3011), că acest acord a servit drept suport pentru transferul către Niche a unei sume suplimentare de 2,5 milioane GBP în contrapartida angajamentelor asumate de Niche în acordul amiabil dintre Servier și Niche.

188 Această plată conținută în acordul Biogaran ar constitui o participare directă a Biogaran la înțelegere, chiar dacă clauzele acestui acord nu sunt în discuție. Comisia adaugă că această sumă constituie un stimulent suplimentar oferit Niche pentru a o convinge să adere la acordul amiabil. Împrejurarea că această sumă a fost plătită în cadrul unui acord de licență nu i-ar retrage caracterul de supliment la plata de 11,8 milioane GBP, efectuată în cadrul acordului amiabil. De asemenea, împrejurarea că

acordul Biogaran privește compuși principali diferiți de cei care au făcut obiectul acordului amiabil și că a putut să aibă o anumită utilitate operațională, aspect care nu ar fi fost dovedit niciodată, nu i-ar retrage plății natura sa de stimulent direct.

b) Cu privire la stabilirea în sarcina filialei a răspunderii pentru actele societății-mamă

189 Reclamanta susține că, în decizia atacată, i se stabilește răspunderea pentru o pretinsă încălcare legată de încheierea de către societatea sa mamă a unui acord la care nu este parte și în privința căruia nu îi cunoaște conținutul. O asemenea abordare ar fi contrară principiului răspunderii personale care, conform jurisprudenței, ar trebui interpretat în mod strict. Astfel, ținând seama de personalitatea sa juridică proprie, reclamanta arată că nu putea fi considerată răspunzătoare pentru încălcarea pretins săvârșită de Servier fără a se demonstra că era coautor sau beneficiar al pretinsei înțelegeri.

190 Reclamanta subliniază că în răspunsurile sale la comunicarea privind obiecțiunile a arătat că a activat în mod autonom pe piață, membrii conducerii, incintele, mărcile, activitățile și activele prin intermediul cărora a activat fiind diferite de cele ale Servier, care își desfășoară activitatea în calitate de societate producătoare de medicamente originale, în timp ce, dimpotrivă, Biogaran este o societate producătoare de medicamente generice. Reclamanta subliniază că, întrucât nu era nici societatea-mamă, nici acționar al Niche sau al Servier, nu avea, așadar, niciun drept sau mijloc de control asupra politicii sau a strategiei comerciale a părților la acordul amiabil pretins contrar articolului 101 TFUE.

191 Reclamanta reproșează în această privință Comisiei că a instituit, fără a respecta principiul legalității, o prezumție a răspunderii filialei pentru actele societății-mamă, încălcând astfel principiul caracterului personal al pedepselor garantat prin articolul 6 paragraful 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și prin articolul 48 din Carta drepturilor fundamentale.

192 Comisia răspunde că, în decizia atacată, nu a intenționat să impute filialei răspunderea pentru actele societății-mamă. Comisia susține că Biogaran răspunde pentru participarea sa directă la încălcarea săvârșită de Servier. Acțiunea combinată a Servier (semnarea acordului amiabil) și a filialei sale (semnarea acordului de licență) este cea care ar fi permis blocarea intrării Niche pe piața produselor generice în beneficiul întregului grup Servier.

193 Comisia subliniază că nu a susținut că Biogaran era răspunzătoare pentru lipsa controlului sau a supravegherii. Ea a reținut răspunderea Biogaran pentru participarea sa directă la încălcare și a ținut seama de apartenența sa la grupul Servier pentru a reține răspunderea solidară a societății sale mamă.

194 Comisia susține că comportamentul unei filiale poate fi imputat societății-mamă, printre altele, atunci când, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă. Ea adaugă că, în cazul în care o societate-mamă deține integral capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a dreptului concurenței, există o prezumție refragabilă potrivit căreia acea societate-mamă exercită efectiv o influență decisivă asupra filialei sale. Potrivit Comisiei, într-un astfel de context, societatea-mamă și filiala trebuie să răspundă în solidar pentru plata unei amenzi pentru această încălcare.

195 Comisia adaugă că, deși acordul amiabil dintre Servier și Niche și acordul Biogaran sunt acte distincte, ele sunt totuși indisociabile, în sensul că și unul, și celălalt au ca obiect efectuarea în aceeași zi a unei plăți substanțiale către Niche în contrapartida unor angajamente de a nu intra pe piața perindoprilului [considerentele (1351) și (3011) ale deciziei atacate]. Cele două entități au urmărit același obiectiv, conduita lor a fost unită și au acționat ca o singură entitate economică nu numai pe piață, ci și în scopul încălcării.

196 Comisia consideră că contextul acordului Biogaran a permis să se demonstreze că Biogaran nu putea să ignore că plata se înscria în cadrul acordului amiabil al cărui obiectiv era eliminarea Niche de pe piața perindoprilului. Acordul Biogaran ar fi o componentă a planului comun al entității economice unice, iar faptul că acordul Biogaran nu reia clauzele de necomercializare și de necontestare prevăzute în acordul amiabil nu are ca efect eliminarea naturii reale a acordului Biogaran, și anume un stimulent suplimentar destinat să excludă Niche de pe piața perindoprilului.

c) Cu privire la cunoașterea de către Biogaran a comportamentelor ilicite ale Servier

197 Reclamanta subliniază că, în perioada faptelor, nu avea cunoștință de conținutul acordului amiabil și, așadar, nu putea să prevadă caracterul anticoncurențial al acestei tranzacții.

198 Întemeindu-se pe jurisprudență, reclamanta apreciază că, „în scopul stabilirii în sarcina unei întreprinderi a răspunderii pentru o încălcare unică și continuă, este necesară cunoașterea (dovedită sau prezumată) a comportamentelor ilicite ale celorlalți participanți la încălcare”. Comisia ar fi ignorat în mod eronat standardul de probă reținut de jurisprudență prin faptul că, în decizia atacată, a afirmat că nu era „necesar să probeze cunoașterea de către Biogaran a naturii anticoncurențiale a acordului amiabil”.

199 În plus, reclamanta apreciază că, în conformitate cu jurisprudența, existența unei legături obiective între încălcare și acord nu este suficientă pentru a permite Comisiei să îi impute Biogaran încălcarea. Comisia ar trebui să demonstreze că întreprinderea era conștientă de existența încălcării, pe care putea să o prevadă în mod rezonabil. Comisia ar fi denaturat faptele și nu ar fi respectat jurisprudența sus-menționată, întrucât a considerat că „Biogaran era în măsură să înțeleagă că acordul Biogaran era legat de acordul amiabil”.

200 Reclamanta adaugă că, dacă se presupune că Comisia poate demonstra că acordurile erau legate și că Biogaran nu putea să ignore această legătură, aceasta nu înseamnă că reclamanta avea cunoștință despre ele sau că putea să prevadă în mod rezonabil conținutul acordului amiabil. În această privință, în decizia atacată, nu s-ar fi demonstrat că Biogaran avea cunoștință de obiectivul pretins anticoncurențial al acordului amiabil și de caracteristicile esențiale ale acestui acord, cunoaștere care nu poate fi prezumată.

201 Reclamanta subliniază că nu putea să cunoască natura pretins ilicită a acordului amiabil, în sensul că, la momentul faptelor (2005), nu exista un precedent potrivit căruia un asemenea acord amiabil ar fi ilicit. Întemeindu-se pe o opinie a Sir F. Jacobs, reclamanta arată că nimeni nu își putea imagina în perioada faptelor grila de analiză prezentată de Comisie în comunicarea privind obiecțiunile.

202 În sfârșit, reclamanta invocă inadmisibilitatea anumitor argumente pe care Comisia le-ar fi prezentat în stadiul memoriului în apărare pentru a susține afirmația potrivit căreia Biogaran nu putea să ignore „comportamentele materiale” ale Servier.

203 Comisia susține că Biogaran putea să prevadă în mod rezonabil comportamentele materiale avute în vedere de ceilalți participanți la practica coluzivă și că era pregătită să accepte riscul ce decurgea din acestea. Astfel, Comisia apreciază că faptul de a fi conștientă sau cunoașterea avută de o parte la înțelegere de a participa la o încălcare a articolului 101 TFUE nu poate fi interpretată în același mod atunci când partenerul său la operațiunea de eliminare este societatea sa mamă. Într-adevăr, într-un asemenea caz, filiala nu ar putea să acționeze într-un alt cadru decât cel definit de societatea-mamă a acesteia, și anume, în speță, aplicarea unei strategii de mare anvergură împotriva medicamentelor generice. În acest context, Biogaran ar fi putut să prevadă în mod rezonabil că plata efectuată unui fabricant de produse generice în curs de a intra pe piață nu putea să aibă alt obiectiv decât o eliminare a acestui fabricant de pe piață. Astfel, plata nu ar fi avut nicio altă explicație plauzibilă decât voința de a i se oferi Niche un stimulent suplimentar ca să încheie acordul amiabil.

204 Comisia afirmă de asemenea că faptul de a fi conștient cu privire la caracterul ilicit al operațiunii este cu atât mai cert cu cât juriștii Servier au fost asociați la pregătirea acordului Biogaran sau au fost destinatari ai acestuia. În plus, acuzațiile de denigrare formulate de Sandoz AG împotriva Biogaran în anul 2008 ar atesta implicarea acesteia din urmă în strategia anticoncurențială a Servier. De asemenea, faptul că Biogaran a jucat un rol de intermediar în anul 2006 în aplicarea unui acord amiabil pretins anticoncurențial între Servier și Lupin tocmai ar susține afirmația Comisiei potrivit căreia Biogaran era conștientă de comportamentele materiale ale Servier.

205 În sfârșit, pentru a susține că Biogaran nu putea să ignore scopul urmărit simultan de acordul amiabil și de acordul Biogaran, Comisia invocă negocierile dintre Niche și Matrix referitoare la sumele care le-au fost plătite de Servier în contrapartida acordului amiabil. Astfel, Niche ar fi confirmat că plata făcea parte din „total overall compensation” de 15,7 milioane GBP, negociată între Niche și Servier.

2. Aprecierea Tribunalului

206 Trebuie amintite motivele determinante reținute de Comisie în decizia atacată pentru a ajunge la concluzia potrivit căreia, pe de o parte, acordul Biogaran fusese un stimulent suplimentar pentru ca Niche să încheie acordul amiabil, care putea fi calificat drept o restrângere a concurenței prin obiect [considerentele (1369) și (3011) ale deciziei atacate], și, pe de altă parte, Biogaran putea să răspundă în solidar cu Servier pentru întreaga perioadă a acestei încălcări [considerentele (3006), (3012) și (3145) ale deciziei atacate].

207 Comisia a considerat că suma plătită de Biogaran către Niche în contrapartida achiziționării dosarelor pentru produse constituia un stimulent suplimentar oferit Niche care contribuia la excluderea Niche de pe piața perindoprilului. În opinia Comisiei, angajamentul Niche de a nu intra pe piața perindoprilului a fost posibil printr-un stimulent care a luat forma, pe de o parte, a unei plăți efectuate de Servier în cadrul acordului amiabil cu Niche și, pe de altă parte, a unei plăți suplimentare efectuate direct de Biogaran, filială a Servier, în cadrul acordului Biogaran.

208 Reclamanta contestă aceste aprecieri. Ea arată că Comisia nu a respectat principiul răspunderii personale, întrucât a stabilit în sarcina sa răspunderea pentru un acord încheiat de societatea sa mamă. Reclamanta susține că acordul Biogaran nu constituie o încălcare a articolului 101 TFUE și că nu avea cunoștință nici de manevrele societății sale mamă, nici de caracterul ilicit al acordului amiabil încheiat între societatea sa mamă și Niche.

209 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că, în mod contrar celor afirmate de reclamantă, în decizia atacată, Comisia nu a imputat Biogaran actele reproșate societății sale mamă. În considerentul (1349) al deciziei atacate, Comisia a considerat că Servier acordase Niche un stimulent suplimentar prin intermediul acordului Biogaran. În considerentul (3011) al deciziei menționate, Comisia a precizat că, deși nu a fost necesar să probeze cunoașterea de către Biogaran a naturii anticoncurențiale a acordului amiabil, mai multe elemente ar evidenția că Biogaran era în măsură să înțeleagă că acordul Biogaran era legat de acordul amiabil și că, prin intermediul acestui acord, Biogaran participase direct la încălcare. Astfel cum Comisia arată în memoriul în apărare, ea nu a intenționat nici direct, nici indirect, să impute Biogaran actele reproșate societății sale mamă.

210 Într-adevăr, în considerentul (3007) al deciziei atacate, Comisia a arătat că Servier deținea integral filiala sa în momentul semnării acordului și forma, așadar, cu filiala sa o întreprindere unică. De asemenea, Comisia a reținut răspunderea solidară a Biogaran, în sensul că acordul Biogaran și acordul amiabil fuseseră „încheiate între aceleași întreprinderi”, și anume, grupul Servier, pe de o parte, și Niche și Unichem, pe de altă parte [considerentul (1351) și nota de subsol 1898 din decizia atacată].

211 În această privință, Tribunalul constată că, până astăzi, instanțele Uniunii nu s-au pronunțat asupra problemei de a ști în ce condiții Comisia poate reține răspunderea solidară a filialei atunci când, precum în speță, această filială a participat în mod direct la comportamentul ilicit al societății sale mamă.

212 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că noțiunea de întreprindere desemnează orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. În această privință, Curtea a precizat, pe de o parte, că noțiunea de întreprindere, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice și, pe de altă parte, că, în cazul în care o asemenea entitate economică încalcă normele de concurență, răspunderea pentru această încălcare revine entității respective, potrivit principiului răspunderii personale (a se vedea Hotărârea din 20 ianuarie 2011, General Química și alții/Comisia, C-90/09 P, EU:C:2011:21, punctele 34-36 și jurisprudența citată).

213 În cazul specific în care o societate-mamă deține integral capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a dreptului concurenței, există o prezumție refragabilă potrivit căreia această societate-mamă exercită efectiv o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale (Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punctul 60). Astfel, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea-mamă a acesteia pentru a prezuma că cea din urmă exercită o influență decisivă asupra politicii comerciale a filialei respective (Hotărârea din 29 martie 2011, ArcelorMittal Luxemburg/Comisia și Comisia/ArcelorMittal Luxemburg și alții, C-201/09 P și C-216/09 P, EU:C:2011:190, punctul 98).

214 O asemenea situație există în speță. Biogaran era o filială deținută integral de Servier la momentul încheierii acordului Biogaran, iar prezumția ce decurge din această constatare nu a fost răsturnată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punctele 60-65). Astfel, trebuie să se sublinieze că Biogaran nu a demonstrat că a determinat politica sa comercială în mod autonom în raport cu Servier. Elementele de probă discutate mai sus cu privire la existența unei legături indisociabile între cele două acorduri confirmă influența decisivă a Servier asupra comportamentului Biogaran și utilizarea efectivă a acestei puteri. Pentru a ilustra autonomia Biogaran în raport cu Servier, reclamanta arată că membrii conducerii Biogaran nu au exercitat niciodată vreo funcție la Servier. Totuși, acest element nu permite răsturnarea prezumției unei influențe decisive pe care Servier a exercitat-o efectiv asupra Biogaran (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 septembrie 2013, Roca/Comisia, T-412/10, EU:T:2013:444, punctul 76). În ceea ce privește celelalte împrejurări invocate de reclamantă referitoare la faptul că ar acționa pe piață în mod autonom, prin intermediul incintelor, al mărcilor și al activelor diferite de cele ale Servier, în afară de calitatea de societate producătoare de medicamente generice, ele ilustrează doar că Biogaran este o persoană juridică distinctă de Servier, însă nu sunt de natură să răstoarne prezumția că Servier exercită o influență decisivă asupra Biogaran.

215 Așadar, la momentul încheierii acordului Biogaran și a acordului amiabil dintre Servier și Niche, Biogaran era filiala Servier și constituia cu societatea sa mamă o singură și aceeași întreprindere în sensul dreptului concurenței.

216 În consecință, Comisia putea să considere în mod întemeiat, în aplicarea noțiunii „întreprindere”, că Servier și Biogaran erau răspunzătoare în solidar pentru comportamentul care le-a fost reproșat, actele săvârșite de ele fiind, prin urmare, prezumate că au fost săvârșite de o singură și aceeași întreprindere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, EU:T:2002:70, punctele 524 și 525, și Hotărârea din 12 decembrie 2007, Akzo Nobel și alții/Comisia, T-112/05, EU:T:2007:381, punctul 62; a se vedea de asemenea în acest sens și prin analogie Hotărârea Curții din 6 martie 1974, Istituto Chemioterapico Italiano și Commercial Solvents/Comisia, 6/73 și 7/73, EU:C:1974:18, punctul 41, și Hotărârea din 16 noiembrie 2000, Metsä-Serla și alții/Comisia, C-294/98 P, EU:C:2000:632, punctele 26-28).

217 Împrejurarea că în prezentul litigiu încălcarea articolului 101 TFUE constatată de Comisie rezultă, în parte, din comportamentul societății-mamă și, în parte, din comportamentul filialei, deși, în situațiile de răspundere solidară între o societate-mamă și filială, incidente cel mai adesea în fața instanțelor Uniunii, încălcarea rezultă doar din comportamentul filialei, nu este de natură să repună în discuție această concluzie.

218 Astfel, deși este posibil să se stabilească în sarcina unei societăți-mamă răspunderea pentru o încălcare săvârșită de filiala sa și, în consecință, să se stabilească în sarcina celor două societăți răspunderea în solidar pentru încălcarea săvârșită de întreprinderea pe care ele o constituie, fără a fi încălcat principiul răspunderii personale, o asemenea stabilire este posibilă *a fortiori* atunci când încălcarea săvârșită de entitatea economică pe care o constituie o societate-mamă și filiala sa rezultă din concursul comportamentelor acestor două societăți.

219 Astfel cum Comisia a arătat în mod întemeiat, decizia atacată ar fi putut să fie adresată Servier pentru încălcarea săvârșită de Biogaran în calitate de corespunzătoare, chiar dacă niciun element nu demonstra că Servier a avut o implicare în încălcare. Cu atât mai mult, decizia atacată a putut să fie adresată Servier în calitate de societate-mamă și filialei sale, răspunzătoare în solidar, întrucât ambele societăți au participat, fiecare, în mod direct la încălcare.

220 Așadar, Comisia a apreciat în mod întemeiat că acordul Biogaran și acordul amiabil dintre Servier și Niche erau încheiate între aceleași întreprinderi, și anume grupul Servier, pe de o parte, și societatea Niche, pe de altă parte, și că încălcarea articolului 101 TFUE trebuia să fie imputată grupului Servier, aspect care justifica răspunderea solidară a Servier în calitate de societate-mamă și a filialei sale, deoarece manevrele fiecăreia contribuiseră la realizarea încălcării. Această concluzie se impune cu atât mai mult cu cât manevrele celor două societăți au o legătură strânsă din cauza legăturilor indisociabile, demonstrate de Comisie, între acordul Biogaran și acordul amiabil dintre Servier și Niche.

221 Biogaran susține fără succes că nu ar trebui să fie considerată răspunzătoare în solidar pentru încălcare, pentru motivul că nu avea cunoștință de manevrele societății sale mamă.

222 În primul rând, această critică se întemeiază pe postulatul eronat că în sarcina Biogaran s-a stabilit răspunderea pentru o încălcare pe care ar fi săvârșit-o societatea sa mamă. Or, după cum tocmai s-a amintit, acest postulat este neîntemeiat atât în fapt, cât și în drept.

223 În al doilea rând, trebuie amintit că influența decisivă pe care o societate-mamă o exercită asupra filialei sale deținute integral permite să se prezume că actele filialei sunt realizate în numele și pe seama societății-mamă și, în consecință, ale întreprinderii pe care o constituie. Întrucât Tribunalul a considerat, astfel cum reiese din răspunsul la motivul precedent, că Biogaran nici nu a urmărit un interes comercial real prin încheierea acordului Biogaran, nici nu a aplicat o strategie autonomă, în afara controlului din partea societății-mamă a acesteia, Comisia avea temei să considere că acordul Biogaran, în calitate de stimulent suplimentar pentru Niche de a accepta acordul amiabil, era una dintre componentele încălcării la care Biogaran a participat în mod direct, fără a fi necesar să se demonstreze că Biogaran avea cunoștință de manevrele sau de un plan de ansamblu al Servier ori de caracteristicile încălcării.

224 Pe de altă parte, reclamanta invocă în mod eronat Hotărârea din 2 octombrie 2003, Aristrain/Comisia (C-196/99 P, EU:C:2003:529, punctul 99). Astfel, acea cauză nu privea relația dintre o societate-mamă și filiala sa deținută integral, ci deținerea capitalului social al celor două societăți comerciale diferite de către aceeași persoană sau aceeași familie, împrejurare care a fost considerată insuficientă, ca atare, de instanța Uniunii pentru a stabili existența între aceste două societăți a unei unități economice care să aibă drept consecință, în temeiul dreptului Uniunii în domeniul concurenței, posibilitatea ca manevrele uneia sau a celeilalte să fie imputate acestei unități economice. De asemenea, trimiterile la Hotărârea din 8 iulie 2008, AC-Treuhand/Comisia (T-99/04, EU:T:2008:256), la Hotărârea din

30 noiembrie 2011, Quinn Barlo și alții/Comisia (T-208/06, EU:T:2011:701), și la Hotărârea din 10 octombrie 2014, Soliver/Comisia (T-68/09, EU:T:2014:867), nu sunt pertinente, deoarece sunt străine de contextul relației societate-mamă-filială și al unei unități economice.

225 În al treilea rând, dacă, astfel cum susține reclamanta, Comisia ar fi trebuit să probeze cunoașterea de către filială a manevrelor societății-mamă pentru ca încălcarea să fie imputată grupului, noțiunea de unitate economică ar fi afectată de aceasta. Ar fi necesar să se demonstreze, în privința fiecărei componente a încălcării rezultate din comportamentele vreuneia dintre aceste două societăți, că filiala avea cunoștință de obiectivele urmărite de societatea-mamă, deși însăși noțiunea de întreprindere în sensul dreptului Uniunii în domeniul concurenței postulează, prin intermediul prezumției exercitării unei influențe decisive a societății-mamă asupra filialei pe care o deține integral, că filiala acționează în cadrul obiectivelor urmărite de societatea-mamă, sub direcția și controlul acesteia. După cum Curtea s-a pronunțat, condiția ca tuturor componentelor unei întreprinderi să le fie imputate diferite comportamente ilicite care constituie ansamblul unei înțelegeri este îndeplinită din moment ce fiecare componentă a întreprinderii a contribuit la punerea în aplicare a înțelegerii, chiar în mod subordonat, accesoriu sau pasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Duravit și alții/Comisia, C-609/13 P, EU:C:2017:46, punctele 117-126, și Hotărârea din 8 iulie 2008, AC-Treuhand/Comisia, T-99/04, EU:T:2008:256, punctul 133).

226 Dacă s-ar admite teza reclamantei, constatarea încălcărilor dreptului concurenței în grupurile de societăți ar fi mai dificilă, în același timp în care prezumția unui control exercitat de societatea-mamă asupra filialei pe care o deține integral urmărește evitarea situației în care unele comportamente ilicite să fie imputate doar filialelor care sunt direct răspunzătoare pentru acestea și exonerarea din această cauză de o represiune la nivel de grup. Astfel, unei societăți-mamă i-ar fi suficient să împartă comportamentele ilicite între ea și filială și să susțină că filiala nu avea cunoștință de manevrele societății-mamă pentru ca acea componentă a încălcării rezultate din participarea directă a filialei la încălcare să fie imputată doar filialei. De aici ar rezulta o eficacitate mai scăzută a combaterii practicilor anticoncurențiale, care nu poate fi justificată prin respectarea principiului răspunderii personale pentru încălcări.

227 Din cele ce precedă rezultă că argumentația reclamantei potrivit căreia Comisia ar stabili în sarcina sa în mod eronat, încălcând principiul răspunderii personale, răspunderea pentru manevrele ilicite ale societății sale mamă este, așadar, neîntemeiată atât în fapt, cât și în drept. Nu doar că Comisia nu a imputat Biogaran încălcarea reproșată societății sale mamă, încălcarea fiind imputată doar grupului Servier, ci Comisia a considerat în mod întemeiat că nu era necesar să demonstreze că Biogaran avea cunoștință de manevrele societății sale mamă.

228 În mod contrar celor arătate de reclamantă în ședință, în susținerea motivului pe care l-a invocat cu această ocazie, întemeiat pe o insuficiență a motivării și pe o contradicție între motive care viciază decizia atacată, această decizie nu conține asemenea vicii. Astfel, reiese în mod clar din decizia menționată, în special din considerentele sale (1349), (3007) și (3011), că Comisia a considerat că entitatea răspunzătoare pentru încălcare era întreprinderea, în sensul articolului 101 TFUE, constituită din Servier și filiala sa Biogaran deținută integral, și că nu era necesar să probeze cunoașterea de către Biogaran a naturii anticoncurențiale a acordului amiabil pentru a stabili răspunderea pentru încălcare în sarcina „întreprinderii”. Deși este adevărat, după cum a arătat Biogaran în ședință, că, în înscrisurile sale, Comisia a menționat că era posibil să se prezume că Biogaran avea cunoștință de manevrele Servier și că o asemenea analiză este contestabilă în sensul că o filială nu poate fi, în principiu, prezumată că are cunoștință de comportamentele societății-mamă a acesteia, un asemenea motiv nu figurează în decizia atacată, în care doar se consideră că Biogaran, filială deținută integral de Servier, este prezumată că acționează sub influența și sub controlul Servier și se constată că unele elemente evidențiază participarea directă a Biogaran la o încălcare săvârșită de unitatea economică unică în cauză.

229 Cu titlu suplimentar, presupunând că Comisia avea obligația să demonstreze că Biogaran avea cunoștință de manevrele Servier și de caracterul ilicit al acordului amiabil dintre Servier și Niche, din înscrisurile din dosar reiese că Comisia a dovedit acest lucru corespunzător cerințelor legale.

230 Mai întâi, trebuie amintit că este posibil ca o întreprindere să fi participat în mod direct doar la o parte din comportamentele anticoncurențiale care compun încălcarea unică și continuă, dar să fi cunoscut toate celelalte comportamente ilicite preconizate sau puse în aplicare de ceilalți participanți la înțelegere pentru atingerea acelorași obiective sau să fi putut să le prevadă în mod rezonabil și să fi fost pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea. Într-un asemenea caz, Comisia are deopotrivă dreptul să stabilească în sarcina acestei întreprinderi răspunderea pentru toate comportamentele anticoncurențiale care compun o asemenea încălcare și, prin urmare, pentru aceasta în totalitate (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, Fresh Del Monte Produce/Comisia și Comisia/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P și C-294/13 P, EU:C:2015:416, punctul 158 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Duravit și alții/Comisia, C-609/13 P, EU:C:2017:46, punctul 119).

231 În schimb, dacă o întreprindere a participat în mod direct la una sau la mai multe dintre comportamentele anticoncurențiale care compun o încălcare unică și continuă, dar nu s-a stabilit că, prin propriul comportament, aceasta intenționa să contribuie la ansamblul obiectivelor comune urmărite de ceilalți participanți la înțelegere și că aceasta cunoștea toate celelalte comportamente ilicite urmărite sau puse în aplicare de acești participanți pentru atingerea acelorași obiective sau că putea să le prevadă în mod rezonabil și era pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea, Comisia nu are dreptul să stabilească în sarcina sa răspunderea decât pentru comportamentele la care a participat în mod direct și pentru comportamentele urmărite sau puse în aplicare de ceilalți participanți pentru atingerea acelorași obiective cu cele pe care ea le urmărea și cu privire la care s-a dovedit că aceasta le cunoștea sau putea să le prevadă în mod rezonabil și era pregătită să accepte riscul ce decurge din ele (a se vedea Hotărârea din 24 iunie 2015, Fresh Del Monte Produce/Comisia și Comisia/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P și C-294/13 P, EU:C:2015:416, punctul 159 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 26 ianuarie 2017, Duravit și alții/Comisia, C-609/13 P, EU:C:2017:46, punctul 120).

232 În speță, Comisia a demonstrat că Biogaran avea cunoștință de faptul că acordul Biogaran urmărea să contribuie la realizarea obiectivului de excludere a Niche de pe piață. Printre elementele pe care le-a reunit, menționate în considerentul (1351) al deciziei atacate, referitoare la caracterul stimulativ al acordului Biogaran și pe care Biogaran nu a putut să le repună în discuție în mod întemeiat în cadrul motivului întemeiat pe denaturarea faptelor, Comisia, subliniind deopotrivă că Biogaran, filială deținută integral de Servier, nu a putut să acționeze în mod autonom, a demonstrat că acordul Biogaran putea fi analizat doar ca un stimulent suplimentar pentru Niche, stimulent a cărui natură nu putea fi ignorată de Biogaran.

233 Astfel cum reiese din examinarea motivului întemeiat pe denaturarea faptelor, Biogaran nu a prezentat nicio explicație plauzibilă care să justifice încheierea acestui acord în comun cu acordul amiabil dintre Servier și Niche. Ea nu poate nici să susțină că nu avea cunoștință de natura ilicită a acestor acorduri. Astfel, obiectivul care a constat în îndepărtarea Niche de pe piață, atins în schimbul unor plăți substanțiale, avea un caracter restrictiv evident pentru negociatorii acestor acorduri.

234 Rezultă din tot ceea ce precedă că prezentul motiv trebuie respins, fără a fi necesară luarea în considerare a argumentelor invocate de Comisie în apărare, referitoare la fapte ulterioare semnării acordului Biogaran.

C. Cu privire la motivul întemeiat pe săvârșirea de către Comisie a unei erori prin aplicarea unei amenzi în sarcina Biogaran

1. Argumentele părților

a) Cu privire la caracterul inedit, imprevizibil și complex al cauzei

235 Întemeindu-se pe principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor prevăzut la articolul 7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și la articolul 49 din Carta drepturilor fundamentale, reclamanta arată că Comisia poate să aplice sancțiuni numai pentru practicile definite ca având caracterul unei încălcări în perioada faptelor. De asemenea, reclamanta adaugă că, în conformitate cu practica decizională a Comisiei, nu poate fi aplicată o amendă atunci când natura încălcărilor constatate este relativ nouă și atunci când nu exista, în perioada faptelor, un precedent care să stabilească în mod clar caracterul ilicit al tipului de comportament în discuție sau atunci când este vorba despre o nouă abordare în termeni de principii invocate.

236 Pe de altă parte, reclamanta consideră că Comisia nu putea să aplice o amendă în cazul unor practici a căror calificare nu era evidentă în perioada faptelor. Astfel, decizia atacată ar avea la bază o critică inedită și imprevizibilă a acordului amiabil dintre Servier și Niche. Reclamanta arată că, în perioada faptelor, nu exista un precedent și, în consecință, că Biogaran nu putea să aibă îndoieli că un asemenea acord amiabil ar fi calificat ca fiind ilicit.

237 Comisia subliniază că enunțarea încălcărilor prevăzute la articolul 101 TFUE sugerează în mod literal că practicile în discuție, și anume excluderea de pe piață a unui concurent în schimbul unui transfer de valoare, sunt anticoncurențiale. Comisia face trimitere la secțiunile pertinente ale deciziei atacate pentru a afirma că, la momentul acordurilor, era cert că practicile care urmăreau să excludă concurenții de pe piață erau probabil considerate anticoncurențiale [considerentul (3092) al deciziei atacate].

238 Comisia susține că discuțiile intervenite în cadrul întreprinderii Servier în perioada faptelor cu privire la compatibilitatea acordului amiabil cu dreptul concurenței denotă în mod clar o cunoaștere a caracterului potențial anticoncurențial al acordurilor.

239 În sfârșit, faptul că consilierii juridici ai părților la acorduri nu au identificat un risc de încălcare nu poate avea ca efect exonerarea întreprinderii de o amendă, din moment ce aceasta nu putea să ignore caracterul anticoncurențial al comportamentului respectiv.

b) Cu privire la caracterul disproporționat al amenzii

240 Reclamanta susține, în orice caz, că, având în vedere rolul minor jucat de Biogaran în realizarea pretinsei încălcări, cuantumul amenzii este vădit disproporționat. Întemeindu-se pe jurisprudență, reclamanta subliniază că împrejurarea că o întreprindere nu a participat la toate elementele constitutive ale unei înțelegeri sau că aceasta a jucat un rol minor în aspectele la care a participat trebuie luată în considerare cu ocazia aprecierii gravității încălcării și, după caz, la stabilirea cuantumului amenzii.

241 Prin faptul că i-a aplicat o sancțiune fără a ține seama de contribuția limitată a Biogaran la pretinsa încălcare, Comisia ar fi încălcat în mod vădit principiile proporționalității și egalității de tratament. Astfel, severitatea amenzii ar fi contrară principiului egalității de tratament, care impune ca situațiile comparabile să nu fie tratate în mod diferit și ca situațiile diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv.

242 Astfel, prin faptul că Biogaran i s-a aplicat în solidar întreaga amendă care a fost aplicată societății sale mamă, deși împrejurările obiective care caracterizează participarea celor două societăți nu erau comparabile, Comisia ar fi încălcat principiul egalității de tratament. Astfel, în timp ce Servier este sancționată pentru un comportament anticoncurențial, Comisia ar sancționa Biogaran pentru un act care, în sine, nu restrânge concurența. În plus, chiar dacă se presupune că acordul Biogaran se înscrie în cadrul acordului amiabil pretins anticoncurențial, transferul de valoare în beneficiul Niche, criticat de Comisie, s-ar ridica în total la 13,8 milioane GBP, deși Biogaran ar fi contribuit la acesta la un nivel de doar 2,5 milioane GBP.

243 Pe de altă parte, reclamanta subliniază că cuantumul amenzii care i-a fost aplicată pentru că a participat indirect la un acord pretins anticoncurențial este atât de disproporționat încât depășește cu mult cuantumul total cumulat al sancțiunilor pecuniare aplicate celorlalte cinci societăți producătoare de medicamente generice (și anume 96,6 milioane de euro), care, însă, au participat direct la acordurile amiabile în litigiu.

244 În sfârșit, decizia ar fi viciată de o eroare de drept, în sensul că, în privința Biogaran, se reține valoarea vânzărilor societății sale mamă (476 de milioane de euro), în timp ce ea personal nu a realizat nicio vânzare. Reclamanta arată astfel că, în conformitate cu principiul egalității de tratament, Comisia ar fi trebuit să aplice Biogaran același raționament ca în cazul celorlalte societăți producătoare de medicamente generice. Astfel, în situația în care Comisia ar fi luat în considerare valoarea transferată pe baza acordului semnat de Biogaran, și anume 2,5 milioane GBP, cuantumul amenzii aplicate Biogaran ar fi trebuit să fie împărțit la mai mult de 150.

245 Comisia răspunde că Biogaran nu a acționat în calitate de entitate independentă și distinctă de grupul Servier. Biogaran ar fi acționat atât ca parte integrantă a grupului Servier și, așadar, întreprinderea Servier în ansamblu ar fi cea răspunzătoare pentru încălcare. Comisia adaugă că Biogaran a jucat un rol cauzal la fel de important ca societatea sa mamă.

246 În sfârșit, Comisia consideră că comparația între amenzile aplicate societăților producătoare de medicamente generice și cea aplicată Biogaran nu este pertinentă, din moment ce Biogaran a acționat în această cauză ca făcând parte din aceeași întreprindere ca Servier. Ea ar fi acționat în calitate de producător al produsului original care intenționează să își mențină monopolul, într-o poziție diferită de cea a societăților producătoare de medicamente generice care au acceptat să nu intre pe piață în schimbul unei plăți semnificative.

c) Cu privire la pragul maxim de 10 % al amenzii

247 Reclamanta arată că Comisia a încălcat articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 prin faptul că a obligat în solidar Biogaran să plătească o amendă de 131,5 milioane de euro, adică aproximativ 18 % din cifra sa de afaceri totală, pentru faptul, după cum se pretinde, că a „incitat” Niche să încheie acordul amiabil.

248 Întemeindu-se pe jurisprudență, Comisia susține că plafonul cuantumului amenzii trebuie să fie calculat pe baza cifrei de afaceri a tuturor societăților care constituie entitatea economică unică ce acționează ca o întreprindere în sensul articolului 101 TFUE. Comisia nu ar fi săvârșit, așadar, vreo eroare prin luarea în considerare a cifrei de afaceri a grupului Servier.

249 În sfârșit, Comisia susține că nu este posibil să aplice metoda de calculare a amenzilor aplicate societăților producătoare de medicamente generice în cazul amenzii aplicate Biogaran. Astfel, Biogaran ar fi acționat pentru susținerea titularului brevetului și ar fi contribuit la plata unui producător de medicamente generice pentru a-l stimula să nu intre pe piața societății sale mamă, aspect care nu este comparabil cu rolul jucat de producătorii de medicamente generice.

2. Aprecierea Tribunalului

a) Cu privire la caracterul inedit, imprevizibil și complex al cauzei

250 Reiese din jurisprudență că principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor impune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate avea cunoștință, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, cu ajutorul interpretării care va fi dată acesteia de instanțe, despre actele și despre omisiunile care determină angajarea răspunderii sale penale (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 40 și jurisprudența citată).

251 Principiul legalității infracțiunilor și a pedepselor nu poate fi interpretat în sensul că interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea judiciară de la o cauză la alta, cu condiția ca rezultatul să fie în mod rezonabil previzibil la momentul săvârșirii încălcării, având în vedere în special interpretarea reținută la acel moment în jurisprudența referitoare la dispoziția legală în cauză (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 41 și jurisprudența citată).

252 Sfera noțiunii de previzibilitate depinde într-o largă măsură de conținutul textului respectiv, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor acestuia. Previzibilitatea legii nu se opune ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la consiliere adecvată pentru a evalua, la un nivel rezonabil în împrejurările cauzei, consecințele care pot rezulta dintr-un anumit act. O asemenea situație se regăsește în special în cazul profesioniștilor, obișnuiți să facă dovada unei mari prudențe în exercitarea profesiei lor. De asemenea, este de așteptat ca aceștia să manifeste o atenție specială în evaluarea riscurilor pe care le presupune această exercitare (a se vedea Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 42 și jurisprudența citată).

253 Trebuie să se adauge că recurgerea la consiliere din partea profesioniștilor este cu atât mai evidentă atunci când este vorba, precum în speță, despre pregătirea sau despre redactarea unui acord de licență care intervine în contextul soluționării amiabile a unui litigiu.

254 În acest context, chiar dacă, la momentul încălcării constatate în decizia în litigiu, instanțele Uniunii Europene nu avuseseră încă ocazia să se pronunțe în mod special cu privire la acordurile amiabile și de licență de tipul celor adoptate de Servier, de Niche și de Biogaran, aceasta ar fi trebuit să se aștepte, eventual după ce a recurs la consiliere adecvată, la posibilitatea ca comportamentul întreprinderii la care aceasta a contribuit prin intermediul acordului Biogaran să fie declarat incompatibil cu normele de concurență din dreptul Uniunii, având în vedere, printre altele, domeniul de aplicare larg al noțiunilor „acord” și „practică concertată” ce rezultă din jurisprudența Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 43).

255 Biogaran putea în special să presupună că faptul că societatea sa mamă a supus Niche unor clauze de necomercializare și de necontestare, fiind prin ele însele de restrângere a concurenței, determina pierderea oricărei legitimități la inserarea unor asemenea clauze într-un acord amiabil în materia brevetelor. Într-adevăr, o asemenea inserare nu se mai întemeia pe recunoașterea de către părți a acordurilor privind validitatea brevetului și indica astfel o utilizare anormală a brevetului, fără legătură cu obiectul său specific (Hotărârea de astăzi, Servier și alții/Comisia, T-691/14). Pe de altă parte, reclamanta putea de asemenea să presupună că faptul de a oferi Niche un stimulent suplimentar prin intermediul acordului Biogaran era de natură să consolideze efectele restrictive ale acordului încheiat de societatea sa mamă. Reclamanta putea, așadar, în mod rezonabil să prevadă că adopta un comportament care intra în domeniul interdicției prevăzute la articolul 101 alineatul (1) TFUE (a se

vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 2015, AC-Treuhand/Comisia, C-194/14 P, EU:C:2015:717, punctul 46, și Hotărârea din 8 septembrie 2016, Lundbeck/Comisia, T-472/13, atacată cu recurs, EU:T:2016:449, punctul 764).

256 În rest, trebuie să se arate că, înainte de data încheierii celor două acorduri, jurisprudența s-a pronunțat asupra posibilității ca dreptul concurenței să fie aplicat în domenii caracterizate de prezența drepturilor de proprietate intelectuală (a se vedea Hotărârea din 8 septembrie 2016, Xellia Pharmaceuticals și Alpharma/Comisia, T-471/13, nepublicată, atacată cu recurs, EU:T:2016:460, punctele 314 și 315).

257 Astfel, încă din anul 1974, Curtea a considerat că, deși drepturile recunoscute de legislația unui stat membru în materia proprietății industriale nu erau afectate, în ceea ce privește existența lor, de articolul 101 TFUE, condițiile în care erau exercitate puteau să fie încadrate însă în domeniul interdicțiilor prevăzute de acest articol și că o asemenea situație apărea de fiecare dată când exercitarea unui asemenea drept apărea ca fiind obiectul, modalitatea sau consecința unei înțelegeri (Hotărârea din 31 octombrie 1974, Centrafarm și de Peijper, 15/74, EU:C:1974:114, punctele 39 și 40).

258 În continuare, de la pronunțarea Hotărârii din 27 septembrie 1988, Bayer și Maschinenfabrik Hennecke (65/86, EU:C:1988:448), este clar că soluționările amiabile ale litigiilor referitoare la brevete pot fi calificate ca fiind acorduri în sensul articolului 101 TFUE.

259 Pe de altă parte, trebuie să se sublinieze că, prin intermediul acordurilor în litigiu, Niche, Servier și Biogaran au decis în realitate să încheie acorduri de excludere de pe piață (Hotărârea de astăzi, Servier și alții/Comisia, T-691/14). Or, deși este adevărat că abia printr-o hotărâre pronunțată ulterior adoptării acordurilor în litigiu Curtea a statuat că acordurile de excludere de pe piață, în care întreprinderile care rămâneau despăgubeau întreprinderile care se retrăgeau, constituiau o restrângere a concurenței prin obiect, Curtea a precizat însă că acest tip de acorduri se opunea „în mod vădit” concepției inerente dispozițiilor din tratat privind concurența, potrivit căreia orice operator economic trebuie să determine în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piață (Hotărârea din 20 noiembrie 2008, Beef Industry Development Society și Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, punctele 8 și 32-34). Prin încheierea unui acord precum acordul Biogaran, reclamanta nu putea, așadar, să ignore caracterul anticoncurențial al comportamentului său.

260 Desigur, deși, din cauză că acordul dintre Niche și Servier a fost încheiat sub forma unui acord amiabil referitor la un brevet și că acordul Biogaran se prezenta ca fiind un acord de licență și de aprovizionare, caracterul ilicit al acestor acorduri putea să nu îi apară în mod clar unui observator extern precum Comisia, în cazul părților la acorduri problema se pune într-un mod diferit.

261 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se concluzioneze că Biogaran, chiar dacă nu era activă pe piața perindoprilului afectată de restrângerea concurenței, putea să prevadă în mod rezonabil că îi era aplicabilă interdicția prevăzută la articolul 101 TFUE.

262 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție de celelalte argumente invocate de reclamantă.

263 În primul rând, deși reclamanta se referă la existența unui aviz juridic pe care i l-a solicitat lui Sir Jacobs, nu prezintă suficiente elemente pentru a se concluziona pe baza acestuia că exista o reală incertitudine în ceea ce privește caracterul ilicit al acordului Biogaran și al acordului amiabil dintre Servier și Niche în lumina normelor Uniunii în materia dreptului concurenței. Astfel, deși în avizul dat de Sir Jacobs se recunoaște caracterul nou al analizei Comisiei și că, desigur, o asemenea „grilă de analiză” nu fusese aplicată niciodată de instanțele Uniunii, acesta apreciază că doctrina Comisiei este întemeiată în principiu.

264 Pe de altă parte, în acest aviz juridic nu se contestă faptul că articolul 101 TFUE sugerează în mod literal că practicile în discuție, respectiv excluderea unui concurent, sunt incompatibile cu dreptul concurenței. De altfel, Comisia a arătat în mod întemeiat în considerentul (597) al deciziei atacate că chestiunea compatibilității acordurilor în litigiu cu dreptul concurenței ridicase unele semne de întrebare din partea Servier.

265 În al doilea rând, nu poate fi reținut argumentul întemeiat pe existența unei practici a Comisiei potrivit căreia aceasta se abține să aplice amenzi sau se limitează să aplice amenzi simbolice atunci când examinează chestiuni de drept complexe care nu au fost niciodată soluționate de instanțele Uniunii. Astfel, în pofida caracterului nou al anumitor chestiuni ridicate în contextul prezentei cauze, Biogaran nu putea să ignore în speță natura anticoncurențială a planului strategic al Servier (punctele 229-234 de mai sus) și nici faptul că, fiind deținută integral de Servier, era posibil să se observe că manevrele pe care le-a făcut în calitate de filială să fie imputate întreprinderii constituite de Servier și de filiala sa. De asemenea, Comisia a precizat în mod întemeiat la punctul 80 din duplică faptul că întinderea deciziei și durata procedurii administrative reflectă în mod cert complexitatea faptelor, însă nu reprezintă o dovadă a caracterului imprevizibil al încălcării.

266 În orice caz, potrivit jurisprudenței, Comisia dispune de o marjă de apreciere la stabilirea cuantumului amenzilor pentru a orienta comportamentul întreprinderilor în sensul respectării normelor de concurență. Faptul că, în trecut, Comisia a aplicat amenzi având un anumit nivel în cazul anumitor tipuri de încălcări, în speță amenzi simbolice pentru încălcări având un caracter inedit, nu o poate lipsi de posibilitatea de a ridica acest nivel în limitele indicate în Regulamentul nr. 1/2003, dacă acest lucru este necesar pentru punerea în aplicare a politicii Uniunii în materia concurenței. Dimpotrivă, aplicarea eficientă a normelor Uniunii în materia concurenței impune posibilitatea adaptării de către Comisie, în orice moment, a nivelului amenzilor la nevoile acestei politici (Hotărârea din 8 septembrie 2016, Lundbeck/Comisia, T-472/13, atacată cu recurs, EU:T:2016:449, punctul 773).

267 În al treilea rând, reclamanta nu poate să se prevaleze de împrejurarea că consilierul juridic al acesteia ar fi calificat în mod eronat din punct de vedere juridic comportamentul său pe care se întemeiază constatarea încălcării. Astfel, eroarea săvârșită de consilierul întreprinderii incriminate nu poate avea ca efect exonerarea acesteia de o amendă, în măsura în care ea nu putea să ignore caracterul anticoncurențial al comportamentului respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iunie 2013, Schenker & Co. și alții, C-681/11, EU:C:2013:404, punctul 37).

268 În al patrulea rând, în mod contrar celor susținute de reclamantă, clauzele acordului Biogaran puteau să fie percepute de semnatarii acestui acord doar ca fiind o restrângere suplimentară a concurenței. Astfel, chiar dacă reclamanta pretinde că clauzele acordului „nu sunt în discuție”, ea era în măsură să înțeleagă că acordul, având în vedere că avea clauze atipice în comparație cu alte acorduri de licență și nu prevedea o contrapartidă reală pentru plată, nu avea alt obiectiv decât să stimuleze un concurent potențial al Servier să nu intre pe piața perindoprilului și, în consecință, constituia o încălcare a dreptului concurenței.

269 Rezultă din toate cele de mai sus că prezenta critică trebuie respinsă.

b) Cu privire la caracterul disproporționat al amenzii

270 Trebuie să se arate că criticile formulate de Biogaran împotriva cuantumului amenzii care i-a fost aplicată în solidar cu societatea sa mamă, pe care o consideră disproporționată, se întemeiază pe postulatele potrivit cărora încălcarea săvârșită de societatea-mamă a fost imputată Biogaran și ar fi fost sancționată pe acest temei în calitate de persoană juridică distinctă de Servier, deși manevrele sale ar fi fost mai puțin grave decât cele ale societății sale mamă, iar participarea sa la încălcare evident mai limitată decât participarea acesteia din urmă.

271 Or, aceste postulate sunt eronate, astfel cum s-a arătat în răspunsul la primul motiv al acțiunii.

272 Într-adevăr, după cum arată Comisia în mod întemeiat, Biogaran nu a acționat în calitate de entitate independentă și distinctă de grupul Servier, ci în calitate de parte integrantă a acestui grup, sub controlul societății sale mamă. Deși Comisia a constatat participarea directă a Biogaran la încălcare și a evidențiat caracterul determinant al acordului Biogaran în materializarea efectelor restrictive ale acordului amiabil dintre Servier și Niche, ea nu a reținut însă Biogaran ca fiind răspunzătoare pentru încălcare în calitate de persoană juridică autonomă, distinctă de grupul Servier. Astfel, amenda în litigiu este aplicată întreprinderii, în sensul articolului 101 TFUE, constituită din filiala și din societatea sa mamă, care sunt răspunzătoare în solidar pentru încălcare și pentru plata amenzii corespunzătoare, și nu urmărește sancționarea manevrelor anticoncurențiale care ar putea fi atribuite fiecăreia dintre cele două societăți, în calitate de persoane juridice distincte.

273 Solidaritatea la plata amenzii de către filială și de către societatea sa mamă, pe care este întemeiată partea dispozitivă a deciziei atacate care, la articolul 7 alineatul (1) litera (b), privește Servier și Biogaran ca fiind răspunzătoare în solidar pentru plata sumei de 131 532 600 de euro, nu poate fi interpretată în sensul că s-ar stabili în sarcina Biogaran răspunderea pentru o încălcare săvârșită de societatea sa mamă.

274 Astfel, trebuie amintit că solidaritatea pentru plata amenzii nu este decât o manifestare a unui efect de plin drept al noțiunii de întreprindere, care desemnează entitatea ce poate fi sancționată de Comisie ca urmare a unei încălcări a normelor de drept al Uniunii în domeniul concurenței (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 57, și Hotărârea din 10 aprilie 2014, Areva și alții/Comisia, C-247/11 P și C-253/11 P, EU:C:2014:257, punctele 122-124). Prin urmare, societățile pot fi obligate în solidar la plata amenzii, în măsura în care răspund personal pentru participarea la încălcarea săvârșită de întreprinderea unică pe care o compun (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 49).

275 În rest, este irelevant faptul că răspunderile personale ale societăților ca urmare a participării lor la săvârșirea încălcării sunt sau nu sunt identice, din moment ce, în perioada încălcării, ele constituiau o întreprindere unică (Hotărârea din 3 martie 2011, Areva și alții/Comisia, T-117/07 și T-121/07, EU:T:2011:69, punctul 206). În plus, competența Comisiei de a aplica sancțiuni nu poate să se extindă la stabilirea cotelor-părți ale codebitorilor solidari în cadrul relației lor interne (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 58, și Hotărârea din 10 aprilie 2014, Areva și alții/Comisia, C-247/11 P și C-253/11 P, EU:C:2014:257, punctul 151). De altfel, Biogaran a menționat în ședință, răspunzând la o întrebare adresată de Tribunal, că societatea sa mamă a plătit întreaga sumă a amenzii prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din decizia atacată.

276 Prin aplicarea unei amenzi entității economice unice constituite de societatea-mamă și de filiala sa deținută integral și prin luarea în considerare a valorii vânzărilor realizate de grupul Servier, Comisia s-a conformat astfel jurisprudenței constante a instanțelor Uniunii și nu a săvârșit nicio eroare de drept (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctele 145-148 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 23 ianuarie 2014, Evonik Degussa și AlzChem/Comisia, T-391/09, nepublicată, EU:T:2014:22, punctele 129-135).

277 Pentru aceleași motive, reclamanta nu poate susține nici că amenda i-ar fi fost aplicată cu încălcarea principiului egalității de tratament.

278 Astfel, întrucât nici Biogaran, nici Servier nu sunt sancționate pentru comportamentele lor în calitate de persoane juridice distincte, comparația efectuată între situația Servier și cea a Biogaran este nepertinentă.

279 De asemenea, întrucât Biogaran este obligată în solidar la plata amenzii doar în calitate de parte integrantă a entității economice unice pe care o formează cu Servier, situația sa nu poate fi comparată cu cea a societăților producătoare de medicamente generice, destinatare ale deciziei atacate. În timp ce amenda aplicată grupului Servier este întemeiată pe valoarea vânzărilor acestui grup, amenzile aplicate societăților respective nu puteau fi calculate pe baza aceluiași parametru, din moment ce aceste societăți nu erau pe piață la momentul practicilor care le sunt reproșate (Hotărârea de astăzi, Servier și alții/Comisia, T-691/14).

280 Nu poate fi admisă nici critica invocată de Biogaran în ședință, întemeiată pe faptul că Niche nu ar fi fost sancționată pentru acordul Biogaran, Comisia neluând în considerare plata de 2,5 milioane GBP la calcularea amenzii aplicate Niche. Astfel, aceasta a fost invocată, în legătură cu principiul egalității de tratament, doar în ședință și, prin urmare, nu este admisibilă, în lipsa justificării prezentării sale în acest stadiu al judecății. În plus, după cum tocmai s-a arătat, Biogaran, filială a Servier, nu se afla într-o situație comparabilă cu cea a societăților producătoare de medicamente generice care au încheiat, ca și Niche, un acord cu Servier. În sfârșit, împrejurarea, dacă se presupune că este stabilită, că Niche nu a fost sancționată de Comisie nu poate exonera Biogaran de răspunderea pe care a avut-o în încălcarea săvârșită de întreprinderea al cărei membru este.

281 Rezultă din toate cele ce precedă că prezenta critică trebuie respinsă.

c) Cu privire la pragul maxim de 10 % al amenzii

282 Reclamanta arată că Comisia a încălcat articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 prin faptul că i-a aplicat o amendă al cărei cuantum este mai mare decât 10 % din cifra sa de afaceri anuală și că reține valoarea vânzărilor realizate de societatea sa mamă, Servier (respectiv 476 de milioane de euro), deși ea personal nu a realizat nicio vânzare.

283 În această privință, trebuie amintit că plafonul prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 trebuie calculat pe baza cifrei de afaceri cumulate a tuturor societăților care constituie entitatea economică unică ce acționează ca întreprindere în sensul articolului 101 TFUE (a se vedea Hotărârea din 8 mai 2013, Eni/Comisia, C-508/11 P, EU:C:2013:289, punctul 109 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctele 172 și 173 și jurisprudența citată; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 56).

284 Astfel, proporționalitatea unei sancțiuni trebuie să se aprecieze în special având în vedere obiectivul de descurajare pe care îl urmărește aplicarea acesteia, iar luarea în considerare a cifrei cumulate respective este necesară în vederea acestei aprecieri, pentru a se ține seama de puterea economică a întreprinderii în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 ianuarie 2016, Toshiba Corporation/Comisia, C-373/14 P, EU:C:2016:26, punctele 83 și 84).

285 În speță, din considerațiile expuse mai sus reiese că întreprinderea în cauză era constituită de reclamantă și de societatea sa mamă, Servier, aceste două societăți formând împreună una și aceeași entitate economică (a se vedea punctele 206-234 de mai sus). În consecință, în conformitate cu principiile amintite la punctul 283 de mai sus, Comisia s-a întemeiat pe cifra de afaceri totală a Servier, societatea-mamă a grupului Servier, în perioada cuprinsă între 1 octombrie 2012 și 30 septembrie 2013, în vedere aplicării limitei sus-menționate de 10 % din cifra de afaceri [considerentul (3144) al deciziei atacate].

286 Întrucât această cifră de afaceri se ridică la puțin mai mult de 4 miliarde de euro, Tribunalul consideră că amenda de 131 532 600 de euro aplicată reclamantei în solidar cu societatea sa mamă nu depășea în mod vădit această limită.

287 Prin urmare, se impune respingerea prezentei critici, precum și a prezentului motiv în totalitate.

288 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că acțiunea trebuie respinsă în totalitate, inclusiv, având în vedere toate împrejurările cauzei, concluziile prin care se solicită ca Tribunalul, în exercitarea competenței sale de fond, să anuleze amenda sau să reducă cuantumul acesteia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

289 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a noua)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Biogaran la plata cheltuielilor de judecată.

Gervasoni Madise da Silva Passos

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 12 decembrie 2018.

Semnături

Cuprins

I. Istoricul cauzei 1

A. Cu privire la perindopril 1

1. Brevetul privind compusul principal 2

2. Brevetele secundare 2

3. Perindoprilul de a doua generație 2

B. Cu privire la reclamantă 3

C. Cu privire la activitățile desfășurate de Niche referitoare la perindopril 3

D. Cu privire la litigiile referitoare la perindopril 3

1. Litigiile în fața OEB 3

2. Litigiile în fața instanțelor naționale 4

E. Cu privire la acordurile amiabile 4

1. Cu privire la acordurile încheiate între Niche, Unichem, Matrix și Servier 4

2. Cu privire la acordul încheiat între Niche și Biogaran 6

F. Cu privire la investigația sectorială 6

G. Cu privire la procedura administrativă și la decizia atacată 7

II. Procedura și concluziile părților 8

III. Cu privire la admisibilitate 8

A. Cu privire la al treilea capăt de cerere, prin intermediul căruia reclamanta solicită să i se acorde beneficiul oricărei anulări a deciziei atacate în cadrul acțiunii formulate de Servier 8

B. Cu privire la admisibilitatea anumitor anexe la memoriul în apărare și cu privire la elementele de probă prezentate în acest memoriu 9

1. Argumentele părților 9

2. Aprecierea Tribunalului 9

IV. Cu privire la fond 11

A. Cu privire la motivul întemeiat pe denaturarea faptelor, în sensul că în decizia atacată se reține în mod eronat că acordul Biogaran ar fi servit drept stimulent suplimentar pentru a încuraja Niche să încheie acordul amiabil cu Servier 11

1. Argumentele părților 12

a) Cu privire la eroarea de apreciere din analiza legăturii dintre acordul Biogaran și acordul amiabil 12

1) Cu privire la cronologia negocierilor privind acordurile 12

2) Cu privire la legătura juridică dintre acordul amiabil și acordul Biogaran 12

3) Cu privire la intenția de stimulare a Niche 13

b) Cu privire la luarea în considerare a interesului comercial al reclamantei să încheie acordul Biogaran 15

1) Cu privire la produsul A 15

2) Cu privire la produsul B 16

3) Cu privire la produsul C 17

2. Aprecierea Tribunalului 17

a) Observații introductive 17

b) Cu privire la existența unui avantaj stimulativ constituit prin acordul Biogaran 19

B. Cu privire la motivul întemeiat pe erori de drept săvârșite prin faptul că decizia atacată nu ar demonstra participarea Biogaran la o anumită încălcare a normelor de concurență 27

1. Argumentele părților 27

a) Cu privire la caracterul ilicit al acordului Biogaran 27

b) Cu privire la stabilirea în sarcina filialei a răspunderii pentru actele societății-mamă 28

c) Cu privire la cunoașterea de către Biogaran a comportamentelor ilicite ale Servier . 29

2. Aprecierea Tribunalului 30

C. Cu privire la motivul întemeiat pe săvârșirea de către Comisie a unei erori prin aplicarea unei amenzi în sarcina Biogaran 35

1. Argumentele părților 35

a) Cu privire la caracterul inedit, imprevizibil și complex al cauzei 35

b) Cu privire la caracterul disproporționat al amenzii 35

c) Cu privire la pragul maxim de 10 % al amenzii 36

2. Aprecierea Tribunalului 37

a) Cu privire la caracterul inedit, imprevizibil și complex al cauzei 37

b) Cu privire la caracterul disproporționat al amenzii 39

c) Cu privire la pragul maxim de 10 % al amenzii 41

Cu privire la cheltuielile de judecată 42